Государственная общественно-политическая БИБЛИОТЕКА СССР

Масса а мехкащкара пролетараш, вІашагІиккета!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Ера, 18
ДЕКАБРЬ
№ 100 (2309)
1958 шу

Мах 20 кеп.

Юрта боахам айбара тІехьа партес а дерригача советски халкъо а лоаттабаь къовсам Іалаьмате чІоагІа камаьхал йоалаш чакхбаьлар

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

15-ча декабре 1958-ча шера хьайийлар ССКП Центральни Комитета Пленум.

Пленумо ладийгІар ССКП ЦК-а Хьалхарча секретара новкъоста Н. С. ХРУЩЕВС яьча „Укх тІеххьарча пхе шера юрта боахам дегІабара итогаши юртбоахаман продукташ дІахо а дукхагІа яхара денхараши“ яхача докладага.

ССКП ЦК-а Пленум ший болх дІахо хьош я.

Укх тІеххьарча пхе шера юрта боахам дегІабара итогаши юртбоахаман продукташ дІахо а дукхагІа яхара декхараши

ССКП ЦК-а Пленуме новкъоста Н. С. Хрущевс яьча доклада изложени

Укх ЦК-а Пленуме дувца хьалхашка денад, аьлар нов. Хрущевс, тІеххьарча пхе шера юрта боахам дегІабара итогехи юртбоахаман продукташ дІахо а дукхагІа яхара декхарехи дола дош. Из дош мел лоархІаме да аьлча, вай Пленума балхах, хетартахьа, юрта боахамерча хьалах партес халкъанна луш йола политически отчет хулаш, селла лоархІаме да. Сентябрьски, январьски, цул тІехьагІа хиннача Центральни Комитета Пленумаша а, хІаьта иштта партен XX-ча съездо а бокъонца къоастам баь хьаоттайир юрта боахам тозбарна йола йоккха программа. Центральни Комитето партн а дерригача халкъ а тІахьийхар дІахо йодача хана, берригача халкъа боахаман кІийле из хиларах тарра, еза йоккха индустри мамогга дегІа а кхувлаш, ялат, дулх, шура, тха, боамбІи, шекар доаккха свеклаш, коартолаш, баьца даараш, кхы йола продукташ йоахилга сихха дегІадоаладелга кастта Іалаще, аьнна.

Юрта боахаме социалистически хувцамаш дара ларда тІа юрташкара хІама хьадеш дола низаш дегІадоаладара хьакъехьара, болхлой классан ахархоштен юкъера цІьоагІо чІоагІъяра хьакъехьара, адамех доахкача творчески гІулакхий лоархІама хьакъехьара, кхаьгамхой хьал-торо даиман тоаяра хьакъехьара Ленина идеяш чулоацаш гІулакхаш да партес юрта боахаме чакхдаьха гІулакхаш. Центральни Комитето хьаккхашта хьагучадаьхар юрта боахаме хинна доккхий кхоачамбоацараш, новкъара дІаяьхар колхозаш совхозаш дегІайоагІилга юхадетташ хинна еррига духьаленаш. Юрта боахама деча доалерча гІалаташта дикка критика а еш, цигача хинна кхоачанбоацараш дІадахарна беррига къхьегамхой партес оарцагІбахар болаш долаш кхы а низ болашагІа хилар вай мохк.

Юрта боахаман продукташ дукхагІа яхарна йола программа дика ка а йоалаш кхоачашъярах Советски паччахьалкхен экономически дегІаяр дикка хьалха а даьлар, цун низ чІоагІ а белар, советски наьха бахара хьал тоа а делар. 1953-ча шера ЦК-а сентябрьски Пленум хинначул тІехьагІа хьайоагІа юкъ парте а мехка а вахар чу, вай халкъа вахар чу исторически ЛоархІам болаш хиннай, аьлча, сов хургдацар.

ССКП ЦК-а сентябрьски Пленум хинначул тІехьагІа хьаденача пхе шера лоархІам ба, йоах Н. С. Хрущевс, парте чакхдаьха гІулакхаш бахьан долаш колхозни строя низ баржарца, цун кхоачамех пайда эцарца, юрта боахаман продукташ шортта хилийтара гІулакх а мехка юрта боахаме къахьегама овсарле лакхъелга а кхоачаш хилара новкъа а даьккха дІаоттадарца. Из чІоагІа лоархІам болаш да, коммунизм хьалъярна, халкъа хьал-торо тоаярна.

Укх тІеххьарча пхе шера юрта боахамо хьабена никъ тохкача хана хьоахаде доагІаш да 1953-ча шера мехка чухь хинна экономически хьал.

Советски Союза промышленностана цу хана дикка доккхий хІамаш карагІдийннад. Дукхха а дукхагІа доаккхар металл, доагам, электроэнерги, дукхагІа арахецар еза-йоккхача индустрен лоархІамерча доакъоша а яйча промышленносто а еш йола продукци. Промышленни производство айяларо, керда городаш а промышленни центраш а хьалъяро хьалха дехаш хинначул дукхагІа хьа а яьй, кийч а яьй еррига юрта боахаман продукташ. Советски наьха хьал-торо тоаярна дикка гІо хилар цох.

Юртбоахаман керттера продукташ кийчъелга дегІадар гойташ йола цифраш йоалаю нов. Н. С. Хрущевс, тен хІамаш хьаяра даьккъе дуденначун низ дІакхачацар мехка мел эшар лоаттаде. Колхозаштен совхозаштен деча доалаца доккхий кхоачамбоацараш хиларах а колхозни строительстве ленински политика телхаеш моттигаш нийсъяларах а юртбоахаман производство дегІайоагІилга юхадеттадала даьлар. Из атта бІаргагургда 1948-ча шерагара денз 1953-ча шерага кхаччалца йолча юкъа юрта боахам дегІабара итогашка хьежача. Цу шерашкахь, боккъалдар аьлча, ялат доаккхилга а кийчелга а дебанзар. Шура йоаккхилга а иштта мара кхы дегІаданзар, хІаьта юккъера лаьрхІача шера доаккхаш хинна дулх тІом хьалехьа мохк дІатІакхаьча хиннача боарамел чухнахьа дар.

Коммунистически партена хьалхашка, советски халкъанна хьалхашка, йоах Н. С. Хрущевс дІахо, тІехьадаха йиш йоацаш боккхача лоархІамерен декхар эттар — къахьегамхошта кхачан продукташ промышленностанна — юртбоахаман бедали лоаттаде низ кхоачаргболаш юртбоахаман производство сихха дегІайоалаелга.

Из хала декхар дар. Юрта боахам дегІабара даьккъе массехк шера Іалаьмате боккха гІа хьалхашкахьа бакъхарна дукха низ тІабахийта бийзар партен, болхлой классан, колхозашкарча ахархой, советски интеллигенцен.

Боарам боацаш чІоагІа ший гІулакх хьаллоацаш творчески хьинар долаш беррига къахьегамхой хиларах пайда а эцаш, вай партес Іалаьмате чІоагІа организаторски а политически а болх бир, къоастам бир юрта боахам дегІабарна дукхагІа лоархІаме долча декхарий, юрта боахам сихха лакхбара даьккъе ЦК сентябрьски Пленумо оттаяь хинна программа кхоачашъярна тІехьа деррригача халкъо лоаттабеча къовсама жерте эттар.

Дерригача халкъий духьа, мехка низ дІахо йодача хана нонагІа чІэгІбалийтар а къахьегамхой хьал-торо тоаяра а духьа партес къоастадир социалистически юрта боахам дегІабара лоархІамера экономически дешаш. Юхаметтаоттайир юрта боахаман продукташ дукхагІа хьаярца материальни хьаштдолаш колхозникаш а, юрташкара беррига къахьегамхой а хилара принцип, хІаьта цу дешо гІодора колхозникий къахьегама хьинар лакхдара, къахьегама овсарле лакхъяра. Доале латтача кадрашца а, хІаьта иштта юрта боахаман специалистий кадрашца а колхозашн совхозашн чІоагІийир партес. Болхлой классо ший турпалера низ оарцагІбаккхарах юрта боахамга дукха ха ялалехь бІаьш эзараш тракторашн миллионаш тайп-тайпара машинашн кхьчар. Юрта боахам тозбарга дахийта Іалаьмате дукха ахча хьахийцар паччахьалкхено. Колхозникий инициатива юкъе а озаш а, йолаш йолча торонех мамогга дукхагІа пайда эцаргболча тайпара шоай юкъарча боахама планаш уттае царна мукъалуш а йола керда порядок тІэпийцар планаш уттаяра гІулакх. Партен Центральни Комитето тІа а хьийха, СССР-а къахьегамхоша карадерзадир итташ миллионаш гектараш дола керда лаьтташ. Ялат дукхагІа даккхарна а беррига юрта боахам айбарна а хоадам беш дола гІулакх дар из.

Юрта боахам айбара тІехьа партес а дерригача советски халкъо а лоаттабаь къовсам Іалаьмате чІоагІа камаьхал йоалаш чакхбаьлар. Укх тІеххьарча пхе шера, хьалха дІадахача пхе шерарчул ондда дукхагІа хьа а яьй, кийч а яьй еррига юрта боахаман продукташ. Советски наьха хьал-торо тоаярна дикка гІо хилар цох.

Юртбоахаман керттера продукташ кийчъелга дегІадар гойташ йола цифраш йоалаю нов. Н. С. Хрущевс, 1953-ча шерага дистача 1958-ча шера (10-ча декабрга хиннача хьалах) ялат кийчделга 191 процент хиннад (цу даькъе кІа — 231 процент а хулаш), шекар доаккха свеклаш кийчъелга — 223 процент, коартолаш — 130 процент, баьца даараш — 180 процент, гидуэргаш—165 процент, боамби-бедал—116 процент, лена хьоаса кийчбелга — 209 процент, дулх (дийна долаш озаш) — 162 процент (цу даькъе хьакхарч — 290 процент), шура — 205 процент, тха — 160 процент, хІаьта фуаш кийчделга—176 процент хиннад.

Берригача юрта боахаман валови продукци а дукхха лакхъелар. Нагахьа санна 1949—1953-ча шерашкахь из юккъера лаьрхІача цхьан шера 300 миллиард сома кІезига кІезигагІча маьха хиннаяле, 1954—1958-ча шерашкахь иштта юккъера дІалаьрхІача цхьан шера 400 миллиард сома маьха хиннай, вІашн нийслуш долча маьхашца.

ХІанз, пхе шера юрта боахам дегІабар тохкаш цу дешага воаш хьожача хана кхы цІаьхха а хьоахае езаш я партена духьалара Маленкова, Кагановича, Молотова, Булганина, Шепилова группа. Шоай фракционни балхаца ЦК-а сентябрьски Пленума а ССКП XX-ча съезда а решенеш кхоачашъелга дохаде а гІерташ, вай мохк дегІабарна долча овлан тІарча дешашта ленински генеральни линена ревизи е а гІерташ, шоай фракционни балхаца уж парти мича йинга гІертар дагадехча, хІанз а уж парте членаш бале а, цу тайпарча нахах новкъостий ала карагІадалаш.

Еррригача партес, дерригача советски халкъо цхьанне санна массане а харцийр из фракционни а барт бохабеш а йола группа. Юрта боахаме вайна карагІдаьннача хІамашца хетта хІара советски саго кхы а чІоагІагІа кхетаду, халкъах хьда йола партена духьалара группа халкъий меттахьарча хьашташта духьал яьнна хилар, чурча а арахьарча а политикан лоархІамегІарча дешашта ССКП XX-ча съезде лаьца парте никъ чакх ца балийта гІерташ, цунна духьал къовсам лелабеш из группа хинна хилар. ЦК членашта дика дагадоагІа, промышленностаннен гІишлонаш хьалъярнен деш дола доал эргадаьккха тоадара духьал, союзни республикай, моттигашкарча партийни а советски а органий, бокъонаш шерьяра духьал цу барт эгІабеш барий группас мел чІоагІа къурсар.

Ховш ма дарра, партен духьалара группа къовсам лоаттабеш яр аханза даьда лаьтташ карадерзадарна йолча парте политиканна духьал. Хиннаяле а, духьала уж баьш ахарах торо хилар мехкага ялат дукхагІа хьаде а кийчде а, хІаьта цох йиш хилар халкъа хьал-торо тоае вай даьхен низ кхы а нонагІа чІоагІбе.

Юрта боахама планаш уттаяра кердача порядкена духьал яьлар партен духьалара группа. Хіаьта планаш уттаяра кердача порядко хьалъхьайданзарн дукхача наьха кІахьегама денал, цо йиш хилийтанзарн моттигерча торонех дикагІа пайда эца? Из бахьан долаш шоай тхьовра хиннача лаьттан тІера дукхагІа продукци йоаккх колхозаша. Хьайбай боахам чехкка лакхбе аьнна, цхьан сага сих хьайбаех йоахача продуктай хьакъехьа лоаццача хана США-на тІехьакхе оттадаь декхар кхоачашде аьнна дикагІа йолча колхозашен совхозашен доладаь патриотически гІулакх дохаде гІертар партен духьалара группа. Цхьабакъда, къахьегамхоша дІадоладаь из гІулакх массанеша хьал а лаьцар, хІанз дика беркат доалаш дІахо хьош а да. Партен духьалара группа духьал яьлар шоай боахамашта тІера паччахьалкхенна дІателача дуьхах, шурех, коартолех, юртбоахама кхыболча продуктех колхозникаш, болхлой, гІулакхера нах мукъабовлийтара, из дича мохк цу продуктех Іалашбулургбац яхаш Центральни Комитет кхерае гІертар из. ХІаьта фу хилар цох, из дарах? Боахамашта тІера яланза яргйоацача цу поставкаех колхозникаш мукъабахар бахьан долаш, колхозни ахархой къахьегамцара безам, денал айдир партес. Из дар бахьан долаш хьайбаех йоаха продукташ кийчъелга лох а ца луш, лоархІам боллаш лакхделар, дерригача советски халкъа цунах пайда а боалаш.

Колхозаш чІоагІъяра а колхозникий вахара хьал лакхдара а тІалостадаь долча партен эггара лоархІамерча гІулакхашта духьал партен духьалара группа хиларо тешал ду Молотовна, Кагановича, Маленковна, царна тІехьа хиннарашта юрта боахам ца бовзаш хиларах, ахархой гІулакх цар харцахьа, социализм хьалъяра духьал кхетадеш хиларах. Иштта харцахьара, Ленина хьехама духьалара лини колхозийн колхозникийн хьакъехьа лІаяр бахьан долаш эттар 1953 шера вай юрта боахаме хинна хала хьал.

Боккъалдар аьлча, юрта боахам лакхбарца йоагІаш лерхІа мегаргйий, нах духьал боллашехьа а тІаэцийта йола, хІара областо ше Іалашъе еза шийна эша коартолаш, яха Молотовс оттаяь предложени?

Цу ханарча хьале иштта оттаде йиш яри дош? Масала, Москваи Ленингради Московскин Ленинградскин областашкарча колхозаша коартолех Іалашъе езаш хилча, коартолаш дІаюв лаьтта Іалаьмате дукха хилийта дезар. Фу хулар цунах колхозашта? Нагахьа санна цу хана коартолий цхьан килограммах луш хинна 2,3-5 кепиг бола мах лаьрхІача, хала хургдац, Молотова предложенес колхозаш малагІча хьала тІа оттаергъяр кхетаде. Колхозаш йохаярга вугар цо. Иштта цу маьхах колхозо дукхагІа коартолаш дІа мел лу, колхоз дукхагІа кІалъюсар, хІана аьлча коартолаш хьалкхееш дІаюдар хьа ца хиларал совгІа, уж дІакхахьа юрта боахам кхыдолча доакъошкара а средствах леха езаш хулар. ХІаьта уж доакъош а дар чІоагІа тишденна. Цу тайпара, цу гІулакхо бокъонца йохача югар колхозаш.

Хьаэцал шоай юрта йоаккха заем лакхъярах Молотовс яь шоллагІа предложени. Из предложени оттайир цо колхозникаша заема юкъе кІезга, лоадам боацаш, городашкарчул кІезагІа лакъа лоац яхачоа тІагІолла. Из предложени а иштта тІаэцийтар Молотовс. Заем лакхъяро рузкъа дебаде оттадаь декхар кхоачашдацар, колхозникаша заема кулгаш яздайташ хиларо цар политически уйла телхайора, хІаьта колхозашкара хьадоагІар Іалаьмате кІезга хилар бахьан долаш заемашта язбала торо яцар цар. Юрта боахам лаьгІбеш кхыйола предложенеш а утттайора.

ХІанз массанена а гуш да, Центральни Комитета гучаяьккха а йохаяь а йола, партеси халкъон юстара кхесса, шу хьаькъал кІезгача фракционерий наха тоама хинна группа эхь а хулаш иштта ехар.

Юрта боахама хьакъехьа Центральни Комитето оттадаь гІулакхаш толамца кхоачашдеш латт. Вай мехка юртбоахама производство дегІайоалаяра хьакъехьа бокъонца бола революционни лоархІам болаш да уж.

Нов. Н. С. Хрущевс дІахо дувц лаьттан гІулакх дегІадар а ялат доаккхилга лакхдалар а. Мохк ялатах Іалаш ца бича, хьайбай боахам а технически культураш йоахилга а лакхде йиш яц.

Боккъалдар аьлча, ялат даккхара хьакъехьа мохк йІаьххача хана революци хилалехьа хиннача Россен боарама тІа лаьттаб.

Мехка чухь ялат ца токлга ховш бари-теш юрта боахам бахьан бехктокхаме хиннараш, къаьстта аьлча Маленков? Дувца ца дезаш дика ховра царна из. Цхьабакъда, бакъдоаццашехьа а, 1952 шера партен съезде Маленковс аьлар, мехка чухь 8 миллиард пунт валовой ялат а даьккхад, мохк ялатах Іалашбара гІулакх дизза чакх а даьннад.

ХІаьта ялата гІулакх кхыча тайпара латтар. Колхозашен совхозашен цу эггара дикагІа ялат хьийкъача 1952 шера а 8 миллиард пунт а ца йоаккхаш, 5,6 миллиард пунт мара ялат даккхаьнзар. 8 миллиард пунт ялат даьккхад аьнна хьаккхийкадар — партийн халкън Іехадар дар, культал делга Маленковна тІадиллача юрта боахам юкъе хинна доаккхий кхоачамбоацараш къайладахьа гІертила дар из.

Ялат доаккха боахам чехкка хьалъайбе, тІехьа а ца тетташ гІулакхаш сихха дІадоладе дезаш дар. Уж гІулакхаш оттадир партен Центральни Комитето. Царех кертера дараш дар:

цкъа-дале, Сибиргіареи, Казахстанереи, мехка къулбехьара — малхбоалерен баьх а къонхьех а дола дукхха лаьтташ аьха карадерзадар;

шозлагІа-дале, хьаккІаш дукхагІа дІаювлген уж хьувкъийтари, кердача районашка из культура дІаювлга, кІезга хьувкъаш йола культураш дІа а яьха, дукха хьувкъа ялата а юртбоахама кхыйола а культураш дІаювлга;

кхоалагІа-дале, ялат хьувкъийтарцен цадовтарцен къаьнача лаьтташка дІадувш дола ялат дебаделга.

Ялата боахам дегІабоалабеча доаккхий хувцамаш хиннад уж гІулакхаш чакхдахар бахьан долаш.

Укх дІадахача пхе шера ялат дІадувш дола лаьтта 18,5 миллион гектар, е 17 процент дукхагІа. валовой даьккха ялат — 3 миллиарда 472 миллиони пунт, е 69 процент дукхагІа хиннад, хІаьта 1958 шера 1953 шера хинначчул 84 процент дукхагІа ялат кийчдир. Укх шера паччахьалкхено кийчдаь деррига ялат 3,5 миллиард пунт да. Коммунизм хьалъяра планаш кхоачашъеча партеси халкъон яьккха Іалаьмате йоаккха котало я из. Иштта дукха ялат хиннадац вай мехкага цІаккха а. Ялат дебадеча кертера гІулакх дир баьхи къовхьехи дола лаьтташ аьха карадерзадаро. Кхаьшера чухь Сибиргіан, Казахстана, Поволжъен, кхыча районий юрта боахама къахьегамхошта, дерригача халкъо новкъостал а деш, 36 миллион гектар баьх дола лаьтта аьхар.

Баьх дола лаьтташ оахилга дувца доладелча, Молотови партен лукхьаларча группацара кхыбараши духьал хилар партеси правительствоси доладаьча цу гІулакха, баьш оахаш дІайоца расходаш юха хьа а хургъяц цох, боахама пайдане а даьц из гІулакх йоахар цар. Цар уйлаш харцхилар а паччахьалкхенна масса оагІорахьара пайдане из хилар а хьахьеккар дІадахача шераша.

ЦСУ-си финансай Министерствосе даьча лоархІамех, 1954—1958 шерашка баьх дола лаьтташ оахаш паччахьалкхен 30 миллиарди 700 миллиони сом дІадахар. Баьхи къовхьехи долча лаьтташкарча товарни ялата продукцен чотах паччахьалкхен бюджета цу хана чухь 48 миллиарди 900 миллиони сом тІакхийттад. Уж лаьтташ оахаш дІадахар цу лаьтташа беннача пайдан тІера дІадаьккхача, паччахьалкхенна цунах зе-м хиллане а хиннадацар, 18 миллиард сом совгІа пайда баьннаб.

Укх тІеххьарча шерашка партес баьх болх бахьан долаш мехкара ялата боахам чІоагІача ларда тІа оттабаьб.

ДІахойодача хана а лаьттанцарча боахаме укх гаргарча шерашка кертера гІулакх хургда ялат дебадар, берригача юрта боахама лард ше хиларах тарра, йоах нов. Н. С. Хрущевс. Даьча лоархІамаша хьахьокх, паччахьалкхенна биззаа кхоачам беш хилча, 10—11 миллиард пунт ялат вайна эшаш хилар.

Хаттар отт: мишта кхоачашдулургда вайга хІанзарчул 2—3 миллиард пунт дукхагІа хургдолаш, ялат дебаделга?

ХІанзарча хьалашка ялат доаккхилга лакхдеш дола кертера гІулакх хьувкъайтар.

10—11 миллиард пунтага кхоачийташ валовой ялат даккха колхозашен совхозашен хІанз гектар тІара шоаш доаккхачул 3—4 центнер дукхагІа ялат даккха деза. Дукхха а тІехьатетта йиш йоаца гІулакхаш чакхдаха деза из кхоачашце: цІенхошта хан-ханнахьа деш дІакхахьа деза юртбоахама балхаш; укх таргарча шин-кхаьшера нийса йола севообороташ юкъейоалае еза; дІадувча фун гІулакх дика оттаде деза; ялат дІадув лаьтташ хьаьндара гІулакха цІенхошта уйла е еза.

Нов. Н. С. Хрущевс дувц дІахо технически культураш, коартолаш, баьца даараш, кхыйола юртбоахама культураш йоахилга дегІадоаладарах. ЦК сентябрьски Пленумо тІанийца гІулакхаш чакхдахар бахьан долаш, колхозашен совхозашен лоацача хана дукхагІа дІайийр технически а баьца даарий а культураш, валовой продукци даккхар а из хьайолаш хилар а лакхдир. Масала, шекар доаккха свекла дІаюв лаьтта 1953 шерца нийсдича миллион гектар гаргта дукхагІа хиннад. Шекар доаккхача свеклан валовой производство а лоархІам боллаш лакхъеннай. Нагахьа санна 1949—1953 шерашка юккъера лаьрхІача цхьан шера йоаккхаш хинна шекар доаккха свекла 21 миллион тонн хиннаяле, укх шера яьккхар 54,1 миллион тонн я, е вешта аьлча 1953 шера яьккхачул шоззанел а дукхагІа. Цхьабакъда кхы а цхьа гІа баккха безаргба вай дІахьахьаьхашка, шекар доаккха свекла дІаюв лаьтта дукхагІа а хулийташ, шекар доаккха свекла дукхагІа а хьувкъийташ, 70—78 миллион тонн хургйолаш шекар доаккха свекла яккха, мехкага 9—10 миллион тонн шекар кхоачаргдолаш.

Укх тІеххьарча шерашка дикка хІамаш карагІдаьннад боамби лелабеча а. Нагахьа санна 1949—1953 шерашка юккъера лаьрхІача 3 миллиони 487 эзари тонн боамби баьккха бале, 1954—1958 шерашка 4 миллиони 204 эзари тонн боамби баьккхаб, е 717 эзар тонн дукхагІа.

Боамби лелабеча дикка толамаш даьхад Советски Союзо. Боамби хьувкъийтарга диллача дунен тІа хьалхара моттиг лоац вай мехко. Революци хилалехьа хиннача Россе боаккхаш хинначул ялхазза дукхагІа боамби боаккх СССР-е. Гектара тІара лаьрхІача Американ ВІашагІкхийттача Штаташка хьувкъачул цаІ ах дукхагІа боамби хьувкъ Советски Союзе.

Цхьабакъда карагІдаьнначох кхоачамбаь Іе йиш яц. Укх ворхІ шера боамби боаккхилга 5,7—6,1 миллион тоннага кхоачийташ лакхде деза вай. Валовой боамби боаккхилга лакхде сенца вІаштІехьа даргда колхозийн совхозийн? Кертера даькъе из вІаштІехьа даргда боамби хьувкъийтарах.

ДІадахача шерашка мехко дІадаьккхар лени кІомали боаккхилга тІехьадиса хилар. ТІеххьарча пхе шера чухь лёна хьоасеи кІомали кийчбелга, цул хьалха дІадахача пхе шерца нийсдича, шозза дукхагІа хиннад.

Вай даргдац дІахо йодача хана а лёни кІомали кхы а дукхагІа баккхаьнзеи из баккхарга дІабода мах лохбанзеи.

Мехкарча колхозашен совхозашен дикка шердаьд даьтта доала культураш кхеелга. Даьтта доаха культураш юкъера лаьрхІача шера 3 миллиони 700 эзари тонн яьннай, е цул хьалха дахача пхе шера яьнначул 45 процент дукхагІа. Къаьстта доккхий толамаш даьхад гидуэргаш кхееш. Пхи шу хьалхагІа хиннар миссел долча даьтта дІайийна гидуэргаш укх шера 4 миллиони 540 эзари тонна яьхай, 1953 шера 2 миллиони 630 эзари тонна мара яьккха ца хиннача. Вай даргдац гидуэргаш дІахо йодача хана кхы а алсамъяханза а, из культура дІаювш дола даьлтташ шерданза а, цун хьувкъам лакхбанза а.

ЦК-а сентябрьски Пленум хинначул тІехьагІа дукхагІа яха йолаелар коартолаш баьца даараш. Нагахьа санна дуккалга диллача, ала йиш йолаш да, коартолашцен баьца даарашцен городаш Іалашъелга керттерча даькъе кхоачамбеш хилар. Бакъда уж хьалкхеярга дІабода мах хІанз а лакха ба, хІаьта цар дикал уж дІайийрашта ма хеттара йоацаш дукха нийслу.

ХІанз, юрта боахам айбеннача хана, кердагІча тайпара вІашагІболланза баргбац баьца даараш коартолаш хьалкхеяра болх, кІезиг-кІезига ювш дукханачахьа уж дІаювлга дитанза даргдац, духхьал цу гІулакха долча бІарччаха шера хадданза шортта дарегІа а дика а баьца даараш телалургдолча докихийча боахамашка дІаювргйолаш вІаштІехьдаккха деза.

Доккхий хувцамаш хул сомий бешамаш дегІайоагІача а. ТІехьарча пхе шера чухь дІаегІай 1 миллиони 200 эзари гектар сомийн комсийн бешамаш. Къахьегамхой кхоачам хилал сомашцен, комсашцен, кхыча продукташцен Іалашбар духьа вай дІаьхо а шеръе еза сомийн комсийн бешамаш, цитрусови сомашн чайн доаккхилга.

Партен Центральни Комитето сентябрьски Пленуме духхьал дІа а гуччахьа а мукІарло дир юрта боахаман эггара тІехьадиса даькъа хьайбай боахам хилар, хьайбай боахам тоабарна кхоачашде ха кхаьча гІулакхаш чакхдоахилга партени паччахьалкхени эггара кертерча декхарех декхар хилар.

Хьайбай боахам тІехьабиса хилар 1953 шера гурахьа сентябрьски Пленум вІашагІкхийттача ханна из гучадаланзар ала йиш яц. Дукхача хана денз тІехьабиса хьаболаГІар вайцита хьайбай боахам.

Из гуччахьа доллашехьа а, хьайбай боахам тІехьабиса хилар хьоахадацар дукхача болхлоша, партени паччахьалкхени доккхийча гІулакхаш тІа баьгІараша а тІехьа. Царна юкъе бар наха хьалхашка шоаш къамаьлаш деча хана, вай хьайбай боахам тоалуш латт, яхаш дукхаза а кхайкадеш хиннараш а. Цу тайпара доацца доккхал дарах юкъарча хьайбай боахам толаме дегІаэхх йийшйолаш бацар. Из Іаткъаш хилар хІара шера дукхагІа холора.

1949 шера, хьайбай боахам тІехьабусаш хилара кхы сатоха йиш йоацача кхьачача хана, колхознин совхознин юкъара продуктивни хьайбай боахам дегІабоалабарна кхаьшера план тІэпийцар. Ховш мадарра, цун кхел воча хьал тІа йисар — кхоачашйинзар из, хІаьта хьайбай боахам кхы а дукхагІа тІехьабусаш латтар. Из план аьттув ца боалаш, кхоачаш ца хулаш йисара блхьанаш дувц нов. Н. С. Хрущевс.

Колхозашкара детта доахан кІезига дебар а царгара хьайоала продукташ лоха хилар а бахьан долаш вай мехка йоаккхаш хинна еррига шура кхаьшера 2,8 миллион тонн е 8

(ДІахододар 2-ча оагІо тІа).

Новкъоста Н. С. Хрущева докладах юхедисаьр

(Долалур 1-ча сагIо тIа).

процент мара лакхъяланзар. Дулхах лаьца аьлча, из кхаь шера кIезига мара дукхагIа хиланзар, из а дукхагIча даькъе керттера доахан кIезигдарца а хилар.

Ала дезаш да, Центральни Комитет сентябрьски Пленум хиллалца йолча хана хьайбай боахам айбарна доагIаш дола тIулакхаш чакхдаха йиш йоацаш хинна хилар. Эггара дукхагIа дунна новкъарло яьр вар халкъа а партен а бирсагIа волз моастагIа Берия. Цу тIулакха юкъе тIеххьарча моттиге бацар партена духьаларча группан доакъашхой Маленков, Каганович, Молотов. Хьайбай боахам айбе беза яхаш багах хабараш а дувцаш, тIулаккага диллача цар шоашта могар даьд цу даькъе чакхдаха деза ха хьатIакхьча тIулакхаш кхоачаш ца дайта гIерташ а хадданза дегIаухаш латта советски наха эшараш Iалашделга дохаде гIерташ а.

ССКП ЦК сентябрьски Пленума решенеша дуккхача шерашка духьашха никъ хьабийлар хьайбай боахам сихха дегIабоалабарна. Хьайбай боахама хьалхе лелаеча хиннача тIалаташтен кхоачамбоацарашен бирса, къахетам боацдаш критика а яь, Пленум кердача тайпара хьежар юрта боахаман из дакъа дегIадоладарах долча керттерча дешашка. Царга хьежар, мехка хьайбай продукташ эшаш хиларца, беррига юрта боахам дегIабоалабара проблемаца, эггара чIоагIагIа ялаташ дебадарца айхха дувзадолийташ. ССКП ЦК Пленумо къоастадир керттера, эггара хьаштдолашагIа дола дешаш.

Пхе шера керттера хьайбай продукташ йоахилга дегIадоладарах лаьца цифраш йоалаю нов. Н. С. Хрущевс. 1953 шерца нийсдича 1958 шера дулх дукхагIа даьккхад 2 миллиони 100 эзари тонна, е 35 процент, шура — 21 миллиони 300 эзари тонна, е 58 процент, тха — 86 эзар тонна, е 37 процент, фуаш — 7 миллиарди 400 миллиони, е 46 процент.

Дулх, шура, тха, фуаш дахар дикка дегIадоладаро йиш хилийтаю хьайбай продукташ паччахьалкхенга дукхагIа кийчъийта. 1958 шера 10-гIча декабрга кхоачаш кийчъь шура, 1953 шера цу ханнаца кийчъьчунца нийсйича, шозза совгIа дукхагIа я, дулх — 62 процент, тха — 60 процент, фуаш — 76 процент.

ЧIоагIа лоархIаме да, тIеххьарча пхе шера хьайбай продукташ яхар а кийчъяр а масса тайпа доахан дебадарца цхьана айденна хилар. 1953 шерца нийсдича 1958 шера мехкара доахан 24 процент дукхагIа хиннад (цу даькъе божа 28 процент), хьакхарч — 41 процент жа—29 процент.

Центральни Комитета сентябрьски Пленум хинначчул тIехьагIа дукха болх баьб хьайбай боахам дегIабоалабарна, белгалду Н. С. Хрущевс. 4—5 шера чухь Iалаьмате сиха дегIадоладаьд лоархIамегIа йола хьайбай продукташ йоахилга. Цхьабакъда из юхьиг мара яц. ХIанз низ тIабахийтабар юрта боахама дукхагIа тракторашн комбайнашн яларна. Вай кIанз а дIадаккхад колхозашн, совхозашн жердача, дикагIча тракторашцен комбайнашцен дIахойодача хана Iалашъяра декхараш. Цхьабакъда хIанз керттерадар фуд аьлча, тракторашн комбайнашн совнагIа арахеца а ца гIерташ, кхыйола юртбоахама чIоагIа эшаш йола машинаш, эггара хьалха халача балхах дукхка нах мукъабоахаргбола а юртбоахама производство шеръен кIезигагIа мах дIа а бохийташ дукхагIа продукци кийчъен торо лургйола а машинаш эшшача боарамах арахецилга вIашIтIехьадаккхар да.

Юрта боахама дIахо механизаци ярна лоархIаме дакъа дIалаьцар машинно-тракторни станцеш, колхозашта производственно-техническя гIулаккхадари эргадаккхаро. Колхозни строй дIахо дегIаярахн МТС-аш эргаяхарахи дола закон тIаийцачул тIехьагIаийс бутт баьннаб. Укх шера юртбоахама керттера балхаш жердача хьалашка чакхдаьхар. ХIаьта хIанз вай цунах хьахиннар белгалъ дувца йиш йолаш а да.

Цу хьахиннараша йоах, МТС-аш эргаяхарахи къахьегама кечалаш рузкъен цхьан бе, колхозий бе доларахи юрта боахам дегIабарнеи мехка юртбоахама продукташ шортта хилийтарнеи эшаш мел йола керда торонаш гучаяьннилга. Экономически чIоагIъенна колхозаш техника эца торо йолаш хиларал совгIа, цунах цика пайда эца ховш а хилар. 80 процент МТС-ех ремонтно-технически станцеш яьй. 55 эзар совгIа е 81 процент хулча колхозашта юртбоахама техника айцай 21 миллиард совгIа сомах.

Со колхозашка ухача хана сона цIаккха а хазанзар техника колхозий кара кхьачачул тIехьагIа денз цунах кIезигагIа пайда ац аьнна. Колхозий председателашен колхозникашен йоахар, хIанз болх бе аттагIа а да, хIаьта гIулаккхаш толаметIа а лел.

Нов. Н. С. Хрущевс дIахо дувца оттаду РТС-ехи цхьайолча колхозашта гIулакх де юхейисача МТС-ехи дола хоадам боллаш дола дешаш. Колхозни строй дегIайоалаеш, юкъяра боахам дегIабоалабеш даьхача доаккхийча толамаша чIоагIа лакхбир колхозий пайда. Нагахьа санна 1952 шера колхозашта баьнна пайда 42,8 миллиард сом хиннабале 1957 шера из хилар 95,2 миллиард сом.

Колхозий экономке чIоагIъярца, цар пайда лакхбаларца колхозникий материальни хьал-торо айеннай. Из да эггара хьалха къахьегама денах луш бола ахчани натуральни мах лакхбаларца. Къахьегама деноех (вIашн нийсдеча маьхашца) 1952 шера ахчани натуральнин маьхех деннача 47 миллиарди 500 миллиони сомагара 1957 шера 83 миллиарди 800 миллиони сомага кхоачаш лакхденад. 1958 шера из ахча яхьа а дукхагIа хургда. Цул совгIа колхозникашта кхоачаргда шоай боахаман тIера йола поставкаш дIаяхар бахьан долаш 3 миллиард сом гаргга ахча. Колхозникий реальни пайда 1952 шераца нийсйича хIара болх беча сага лаьрхIача 1,6-зза лакхлургба 1958 шера.

Колхозни строй дIахо дегIаярца, колхозий экономика чIоагIъяларца, шеко йоацаш, тоалургъя колхозникий хьал-торо, лакхлургда цар пайдаш. Из социалистически экономикан закон да.

Колхозни юрта вахара хьал айдарах къамаьл деш, хьоа ца деш Iе йиш ац колхозникий шоай боахамаш а. Шоай боахамах хьабоахаш болча пайдо укх сахьте колхозни дезала бюджета юкъе хIанз а доккха дакъа дIалоац. Цхьабакъда колхозий юкъара боахам дегIабарца колхозникий шоай боахама лоархIам тIехь-тIехьагIа лохлу.

ХIаннзе а дика боахам болча колхозаша боьхонца Iалашбу колхозникаш коартолаца, овощаца, хIаьта кхьметтел шурийца а.

Ха хьахкъьчай городе меттел колхозашка а больницаш, школаш, берий бешамаш, яслеш хиларал совгIа пекарнеш, прачечнеш, хIаьта гаргарча хана юкъара столовеш хьалье.

Колхозникаш, къаьстта колхозницаш (кхалнах) кIезига пайда луча цIагIарча боахамах мукъабахар экономически лоархIам болаш хиларал совгIа политически лоархIам болаш а да.

Колхозни строян вахара низи чIоагIали къаьгга хьахьоккаш да колхозий екъаш йоаца фондаш дегIаяхкар. Дерригача советски халкъо дикка гIо а деш колхозникаша вIашагIъехкаш йола екъаш йоацача фондаша белгалду вай колхозий социалистически хьал, царех латт ше дегIа дарга хьежжа цаI долча коммунистически рузкъана тIехьатIехьагIа гарга гIерташ а, хIаьта юххера а цунах дIакхетаргдолаш а дола социалистически кооперативни рузкъа. Екъаш йоаца фондаш чIоагIъелген шеръелген — колхозни кооперативни рузкъах дерригхалкъан рузкъа хилара керттерча лардех я. Цунца цхьана екъаш йоацача фондаша хьахьоох колхозий юкъара рузкъа дегIадар, колхозникий хьалторо айилар. Пудухьа екъаш йоаца фондаш алсамйоахилга берригача колхозникий сийлен гIулакх да.

ХьалхагIа белгалдаьккха хиннача тайпара дуккхача хьалхалаттача колхозаша шоай юрташ, кишлакаш, аулаш эргаяха йиш хургйолаш, низ а чIоагIбаьб рузкъа а Iалашдаьд. Царех цхьаяраша хоза тоаяь социалистически юрт хьалйирна практически гIулаккхаш а даьд. Из дерригa а партийни организацеша хьаллаца мегаргдолаш да.

Нов. Н. С. Хрущевс йоах, 1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегIабоалабарах йолча, партен XXI-ча съезде ювца оттаяьча контрольни цифраш тIа, 1958 шераца нийсдича юрта боахаман вялови продукцен объем 1965 шера 1,7-за лакхъе лаьрхIа я.

Къахьегама овсарал колхозашка шоззеи, хIаьта совхозашка 55—60 процентаи лакхъе лаьрхIад.

Юртбоахаман производство дегIаярца, къахегама овсарал лакхъяларца, къаьстта колхозий общественни производство дегIаярца хьатIадоагIача ворхI шера колхозникий реальни пайда 40 процентал кIезигагIа боацаш лакхлургба.

Юрта боахамга йохийта паччахьалкхен капитальни вложенеш 150 миллиард сом гаргга хургья.

Лаьттан тIареи хьайбаехи йоаккха товарни продукци дегIаярца колхозий пайдаш лакхдаларо, шоай рузкъах йоккхий капитальни вложенеш е торо хулийтаргья царга. ХьалхагIе а даьча лоархIамех холуш да производственни, культурни-бытовни объ екташ хьалъе, юрташ хозъе, тоае 250 миллиард сомн, техника эца 95 миллиард сомн 1959—1965 шерашка дIадахийта колхозий йиш хургхилар.

Цу цифраша хьахьоох мишта дегIабоатIаргба юрта боахам хьатIдоагIача ворхI шера. Цар тIа белгалдаьха да, юртбоахаман производствон керттера доакъош дегIадоладара бахача нахан мехкан юача продуктащцен юрта боахаман бедалцеи бизза кхоачамбелга а лоархIаш, нийсагIа дола наькъаш. Уж цифраш бакъахьа а кхоачашъюлургйолаш а я, хIаьта ерригначчахьалкхен задани санна мога а яь тIаэца а еза уж.

Цунах хетта къаьстта ала деза хьайбаех йоаха продукташ лакхйира заданеех. Юрта боахам айбаларца хьалха латтача колхозийн совхозийн инициативах шерра баьржаб гарггарча шерашка хIара сага сих лаьрхIача дулхи, даьттен, шуреи якккара США-на тIехьакхера бола болам. Из болам партес а дерригача халкъо а могабаь ба. Нов. Н. С. Хрущевс цул тIехьагIа из декхар кхоачашдара наькъаш а белгалдоах.

Республикий, крайий, областий, районий, партийни а советски а организацей керттера декхар — хIанз хIара колхоза совхоза хьадда йола планаш кийчъелга да. Цу тайпарча моттигерча балхо торо хулийтаргья вай юрта боахаман продукташ йоахалга дIахо сихагIа лакхдарна колхозийн совхозийн торонаш гучаяха а царех бизза пайда эца а. Из деш дага доагIаш хила деза хIара колхоза, совхоза план оттаелга—из духьал арифметика йоацалга, е духьал заданеш дIаийсъелга а доацалга, из да хIара боахаме йолаш йола торонаш, цар гIулакхаш, малагIча тайпара хьалхла лелаю кIоарггa довзар.

ЧIоагIа белгалдаккха дезаш да лерхIача боарамех юрта боахаман продукташ йоахалга лакхдар дикка къахьегама овсарал лакхъяларца мара кхоачашде йиш йолаш ца хилар.

Вай декхарийла да фийг бола ялат, хьайбай продукташ, технически культураш йоахалга, бешамаш лелаелга зональнин лаьттан-климатическин хьалага хьажжа кIезигагIа къа а хьегаш рузкъа а дохийташ дукхагIа продукташ яхара моттигерча кхоачамехи торонехи пайда эцалга вIашагIдолла.

ХIанз укх сахьате колхозашкеи совхозашкеи продукцен цхьан единицага дIабода къахьегам дикка эргаш ба.

Фийг болча ялата продукцен единицага дIабаха къахьегам 1957 шера колхозашка, совхозашка хинначчул лакхагI бар: Iаьржача лаьттан зонерча районашка 2,4-за, Поволжьен районашка — 2,6-за, Къилбаседа Кавказа районашка — 3-за, Малхбузехьарча СибрегIен районашка — 2,2-за, Казахски ССР-е — 2,2-за.

Шурий продукцен единицага дIадодар цу шера колхозашка лакхагIа дар, совхозашка хинначчул: Iаьржача лаьттан зонерча районашка 1,3-за, Поволжьен районашка — 1,4-за, Къилбаседа Кавказа районашка — цхьатарра, Малхбузехьарча СибрегIен районашка — 1,2-за, Казахски ССР-е — 1,1-за.

Вай социалистически строян хьалах йоккхий торонаш я хIанз йолх техника а дикагIа йола кадраш а йолча колхозий производствон боарам дикагIча совхозий чул лохагIа ца хилийта.

ХIанз паччахьалкхенон колхозашеи дIа-юха леладу экономически гIулкхаш хувцалуш йола ха хьаэттай. Юрта боахаман продукташ йоахалга лакхдаларца яланза яргйоацаш хинна поставкаш дIаяьннай, налога меттел хьаэттад, продукташ йоахалга а къахьегама овсарал а хьахьоккача маьхех продукташ паргIатта йохкалген эцалген.

МТС-аш эргаяхарахи заготовкай а цаIаш долча маьхий а кердача порядкахи долча дешай партес даьча соцамий историческн лоархIам, паччахьалкхенон колхозашеи дIа-юха леладеча экономически гIулакхий керда этап гойтарца ба. ПаргIатта продукташ йохкара гIулакх доалаш-доалаш боахама дерригача доакъошка даргда.

Нов. Н. С. Хрущевс цул тIехьагIа дувц колхозашкарча учетеи къахьегамах доагIачуни системах, из система эргаяьккха тоаяра, ишшта колхозийн совхозийн производствон практикашта юрта боахаман Iилмано новкъостал дара дош а оттадеш. Из гIо, белгалду нов. Хрущевс, мах баь варгвоацаш да, цхьабакъда вахарах дIахаьда, колхозаштен совхозаштен хьокхам луш йоаца Iилман учреждеиеш а я вай, цудухьа юрта боахаман Iилма- тохкама института болхлошта луш дар Iилмана карагIдьаннар производствона юкъе доаладарца дувзденна хургдолаш цу деша уйла е еза.

Нов. Н. С. Хрущевс белгалдоах ССКП ЦК сентябрьски Пленум хинначчул тIехьагIа дIадахача шерашка юрта боахаман производство айеш хьинаре а дика а баьча балхо партийни организацешта йоккха опыт енна хилар. Цу хана чухь юрташкара партийни организацеш дегIа а яьхкай чIоагI а енний. ХIанз дукхагIа йолча колхозашкеи совхозашкеи боагIача тайпара дика болх лелабеш йола парторганизацеш я.

ДIахо доклада тIа белгалду районна звено чIоагIийнра декхараш.

Укх ЦК Пленуме дувца оттадьраш, йоах йисте воаллаш нов. Хрущевс, коммунизм хьалIийнра боккха лоархIам болаш дешаш да. Пхи шу хьалха ЦК сентябрьски Пленуме вай партес цу хана юрта боахаме хинна цIеннхоштара кхоачамбоацараш майрра а хаддаш а гучадьхар, хIаьта льтта леладареи хьайбайн боахам сихха лаккхбарна шерра программа а оттайир. Дерригача советски халкъо могаяь из программа хIанз толамца кхоачашхулаш латт.

Коммунистически парти, цIаккха а лергбоацча марксизмани-ленинизмани хьехамца хьалхле а лелаеш, кхоачашде деза хьалхашка этта декхараш толамца кхоачаш а деш, тIехьа тIайоагIача ханага а хьежаш, дог тийшша хьалхашкахьа йода. Советски наха хьалхашка социалистически юрта боахам дегIабоалабара керда декхараш утттаду цо. ЦК укх Пленума соцамах вай мехка тIех кхоачам хиллал юрта боахаман продукташ яхара программа кхоачашийра тIехьа дерригхалкъан къовсам вIашагIболлара тIахьехам хургба.

Цхьа бутти ах бутти баьлча коммунистически партен XXI съездо ювцарг а я чIоагI а ергья доагIача ворхI шера СССР-а халкъа боахам дегIабоалабарах йола контрольни цифраш. Из хургья советски халкъа гIулаккхий, вай мохк ше дегIабара кердача исторически хана чу болар белгалдеш — коммунистически общество шерра хьалъеча хана чу болар белгалдеш йола йоккха программа.

Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитетага

Российски Федерацен писателий хьалхарча учредительни съездо ший дIайха моаршал доайт Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитетага.

Моаршал дайтарах съездо цIенча дег тIара чIоагIа баркал оал РСФСР-е йолча ССКП Центральни Комитета бюрона. Тхона цIаккха а дицтургдац цу моаршалца тхоашка, Российски Федерацен литературашка, селла чIоагIа а дог тIоздоакхаш а яздаь тха сийдеш, тхоца доттагIалл безами болаш дола дешаш. Дог чура баркал а салаш халкъа, партена, революцена хьалхашкара тхоай бехктоккам кхета а беш, тIаэц оаха, писатель социалистически обществе чIоагIа лоархIам болаш хилара вай мехка коммунистически общество шерра хьалъе йолаеннача ханара литературан декхараш а белгалдоахаш дола дешаш. Дега чура раьза а долаш тхоай балха тIехь кхоачашде тIаэц оаха уж дешаш.

Тахан берригача мехко ювцаш латт ССКП XXI-гIча съезде Никита Сергеевич Хрущевс ергйолча доклада тезисаш. Из я Iалаьмате йоккха адамлен цивилизаце историн чухь бIаргайоанза йола Советски Союз санна боккхача мехка коммунизман материально-техническн база хьалъяра план. Вайна бIаргагучча а вай воаш дакъалоацаш а лаьттан тIз хIанзле дIайолаеннай коммунизман зама, кхоачаш хуллаш латт къахьегача наха дагалаьтта дика уйлаш. Дог гIоз ца доалаш дувца йиш йолаш дац из.

ХьатIадоагIа ворхI шу — вай ерригa промышленность, юрта боахам, Iилма, техника, культура искусство масса а оагIонгахьара дегIайоагIаргхилар да — из ба вай Даьхенна тIехкхоачам балла долча материальнин духовнин рузкъашта духьал тIабода нийъ.

Кхы а доккхагIа, сийдолча кхоаннна коммунизман наIарашта хьалхашка латтача оаха, Российски Федерацен писателий хьалхарча учредительни съезде даькъалоацараша, чIоагIа дош лу тхоай Коммунистически партена идейности, бокъонца йолча партийности, бокъонца а цхьа хьисап долаш а вахарца лоаттабеча бувзаман, вай дерригача халкъий а вай ерригача социалистически культурай а вошалтIехьарча доттагIлен дерг йоацача ленински принципашта тешаме хилара байракх кхы а лакхагIа лоаттае.

Дицлургдоацача таханарча деной а тIулакхий а цхьан ханара нахи тешашн хинна Iац тхо. Тхо тхоаш да царца даькъалоацаш, хIана аьлча поэта дешаш цун тIулакха ворта ба, —яьхад вай сийлахь-воккхача Пушкина. Тхо тхоаш да вахара революционни хувцам беча даькъа лоацаш, тхоай произведенешка из декадарца.

Оаха доккхал ду лоацдача исторически хана чухь баьга боагабаьчара спутникага кхоачаш Iалаьмате масса денача а вай хоза кьона Даьхе коммунизманна гарга кхоачаяьча а советски халкъа творчески деналах.

Из жарагIаьлар дунен чу Ленина гений сийдаккхар а цо вIашагIъелла лаьттан тIа эггара толашагIа, эггара тешамегIа, эггара нийсло йолашагIа а йола революционни партийн—Советски Союза Коммунистически парти хьахилар а бахьан долаш.

Вай деррига халкъ боккхача безамца а совдулаш латтача творчески хьинарца а кийчлуш да ший партен XXI-гIча исторически съезда наькъа даха. Ебаш латт коммунистически къахьегама бригадаш. Дебаш латт советски наха юкъа а хIаране а доаха толамаш. Тхо, литераторашн а, долхаш даьссача кулацца цу дикача денга. Оаха халкъа яхь кердa романаш, поэмаш, пьесаш, стихаш, сценареш, очеркаш. Вай тоаенна йолгIача заман са къонделча феца са а доахаш, жерда творчески гIулакхаш юкъекхувл оаха.

Оаха гIаддаха а хьинар айденна а къахьег, оахоца кхоачашдеш дар доккха халкъа гIулакх долга тхоашта ховнда. Партес-тхоаех варгвоацача доттагIчо а кулгалхочо а — массаза а тхоашта, советски писателаштa, гIо даьлга а, делга а, дергдолга а тхона ховнда, хIана аьлча оаха цIена гIулакх ду социалистически Даьхенна, коммунизм хьалъеча цо доахача толамаша тхо гIад кхувландаь, цо доахаш дола толамаш тхоай произведенешка белгалдарна жерда хоза формаш бокъонца бакъдола, сийрда бесашн тхоашта корадоагIаьндаь.

Яха а яхийла хоз а лойла низбола дукха къамаш даха Советски Росси!

Даханда цIаккха дохаргдоацa вай Даьхен дерригача халкъий а дерригача литературий а вошалтIехьара доттагIаьл!

Яхийла чIоагIа а тешшаме а вай коммунизме дугаш йола вай парти!

РСФСР писателий хьалхара учредительни съезд.

ШоллагIча созыва Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета шоллагIа сесси

16 декабре Грознерча пионерий Дворече хиннай Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета шоллагIча созыва шоллагIа сесси. Сесси хьайийлай Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета председателa депутата Мурдиевс.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета сессе йийцай, «Республике торговлени общественни питаненни хьалахи, уж тоаярахи» йола республикан торговлен министра нов. Забелина доклад.

Доклад йистеяьнначул тIехьагIа пренеех къамаьлаш даьд депутата нов. Плиевс, унахцIено лораеча министерства министра нов. Дагаевас, респотребсоюза председателa нов. Стерленкос, депутаташа нн. Наумовс, Кичика, Хункархановас, Брыксина, Андреевс, Эрбиевс, Чахиевс, кхыбараша а.

Пренеш йистеяьнначул тIехьагIа Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета секретаре нов. Комаровс сессе гулбеннарашата дIакхайкадир Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо цхьоалагIчеи, шоллагIчеи сессеи юкъерча хана тIаийца указаш.

Советски правительствон заявлени

Париже НАТО-он Совета сесси хургхилара лоархIам а баь, СССР-а доазол дехьарча Министерствос, декабрь бетта 13-ча дийнахь, Североатлантически организацена юкъе йолхача паччахьалкхенашка Советски правительствон Заявлени яхьийтай.

Московски газеташка араьннача цу Заявленен копи Советски Союзо дипломатически гIулакхаш мел леладеча а ООН членаш мел болча а мехкашка даьхийтад.

Советски правительствос яхьийтача Заявлене тIа йоах, НАТО-с мел леладеча гIулакхаша тешал ду из организаци тIом кийчбеш йола машара духьалара организаци хилар, цу организацена юкъе чуйолхаш йола паччахьалкхенаш герзаш дукхагIа дарна яхь лоаттаеш, «Шийла тIом» мамогга шербеш, паччахьалкхенашта юкъера барт-безам бохабе гIерташ йола паччахьалкхенаш хилар.

Заявлене йоах, НАТО-н тIема блок вIашагIтехай ООН-а гIулакхашца а декхарашца а тарлургдоацаш дола во гIулакхаш чакхдаха. ООН-а балха а цун декхарашта а чIоагIа зе а даьд кхы тIа деш а латт НАТО-с беча балхо.

Бакъдараша тешал ду, йоах Советски правительствон Заявлене тIа, НАТО тIом кийчбеш йола инструмент хилар, цун дегIах мел йоалла маьже тIом кийчбара гIулакхаш мамогга шердеш хилар. Заявлене тIа йоах дунен халкъашта юкъера кхохкам мелбара хьатъехьа НАТО-с баькхха моллагIа а гIа, дIадоладаь моллагIа гIулакх хьаллаца а, цу гIулакха цунна гIоде а кийча я Советски Союз. Цхьабакъда из тайпа гIулакх дагадеха цIаккха а цхьаккха а хIама даьдац НАТО-с.

Цул совгIа, йоах Заявлене тIа, НАТО-н сессешкара мамогга пайда эц герз дебадар дIадаккхара а халкъашта юкъера кхохкам лаьгIбара хьакъехьа еш йола предложенеш во могаеш чакх ца ялийтарца а.

Советски правительствос ший Заявлене тIа яккача тайпара, НАТО-н гIозараш къайла кхухьаш бац, хIанз Париже хулача НАТО-н сессе дувца оттадаь дош американски ракетни а ядерни а базаш уж йоацача, НАТО-н членаш болча мехкашка, уж йохкилга сихдар хилар.

Парижера сесси уж американски базаш шоай мехка яхка безам боацача малхбузехьарча Европан мехкашка, уж яхкийта цу гIулакха цар еш йола духьале йохае вIашагIтохаш я.

Малхбузен Европерча мехкашка, американски ракетни а ядерни а базаш оаш шоай мехка яхкарах шоашта хургдолча зеннеи зулманнеи уйла е йоах царга Советски правительствос яьча Заявлене тIа.

Цкъаьнахь санна СССР-ах а цунца доттагIал долча социалистически мехках а лата болабелча — йоах заявлене тIа — юха тохаш йола хIама эггар хьалха НАТО-н базаш йолчча тоханза яргьяц.

Цу тайпара американски базаш шоай мехкашка яхкийтача Европерча паччахьалкхенаша, чIоагIа боккхача кхерама духьала оттаду шоай мехкаш. Ишшта кхераме да ший мехка американски ракетни базаш а ядерни пхорча складаш а яхкийтара раьза хиннача Канада гIулакх а.

Заявлене тIа къаьстта белгалду, американски атомни а ракетни а базаш шоай мехкашка яхка раьза хиларо Iалаьмате кхераме бола ракетно-ядерни тIом гарга боалабеш хилар. Техника дегIаяра бахьан долаш тIом дIаккхача йиш йоацаш паччахьалкхе дунен тIа хила йиш йоацилгах дIакхетабу Советски правительствон Заявленес. Заявлене тIа къаьстта белгалду, Малхбузен Германега ядерни герз кхачарах дерригача дунен тIарча машара Iалаьмате боккха кхерам хилар.

Малхбузен Германе тIема планашта Дани караюгаш йола «НАТО-н Балтийски командовани» ше ювцаш йоах Советски правительствен Заявленес, цу мехка машаре гIулакхаш лийлача бакъахьа хетар сона. Балтийски форд болча моттигех машара зона е еза аьнна ГДР-аси Польшаси яь предложени йизза хьаллоац СССР-а. Цхьабакъда, йоах Заявлене тIа, Балтийски форда йистошкара паччахьалкхенаш санна, СССР а яргьяц НАТО-н еча тIема кийчалонний лоархIам ца бича.

ТIема болх хилар шортта дIа а доалаш «нийсхонца политически гIулакхаш леладу» орган хулаш йоагIа НАТО-нах, яхаш, малхбузехьарча паччахьалкхений политически болхлоша дувца харц хабараш гуча а доахаш, Заявлене йоах, уж хабараш дувца арадьахад НАТО-с еча йоккхача тIема кийчолоно тешанза баьха деррига дунен тIара нах Iехабе.

Советски правительствон Заявлене тIа йоах, тIехь-тIехьагIа чIоагIагIа а хулаш, колонешка а кхыча тIехьадисьча мехкашка а шоай ѣламий мукъаве якхха гIерташ лелабу болам бохабеш вола жандарм хулаш воагIа НАТО-нах.

Деррига дуне хIалак дергдолаш бола атомни тIом хьоабар мара кхы дIахо бахьа никъ биса бац дунеенна, яхаш, бола харц кхетам адамий керташка чубоссабе гIерташ, «шийлача тIема» доттагIаша бу харц «хьехам» чакхбаргбац, цунах нах Iеха а лургбац йоах Советски правительствон Заявлене тIа.

СССР-а правительство чIоагIа тешаш я халкъашта а паччахьалкхенашта а юкъе машара гIулакхаш леладе йиш йолаш леладе дезаш хиларах а, ядерни бомбаш ракеташ шо-шоаш дукхагIа е гIерташ лелаю во яхь дIаякхха йиш йолаш дIаякхха езаш хIларах а.

Советски правительствон Заявлене тIа, НАТО-на юкъе йолхача паччахьалкхенашта кхо предложени яьй.

Хьалхара предложени я, Варшавски договора юкъе йолхача паччахьалкхенаша хьалхагIа а яь хиннар, из я НАТО-н юкъе йолхача паччахьалкхенашен Варшавски договора юкъе йолхача паччахьалкхенашеи вIаши тIом бергбоацаш Договор елга.

Североатлантическин Варшавскин договоранштa тIа, цу договоранштa юкъе йолхача паччахьалкхенашa, агрессора тIема а, экономически а, морални а новкъостал дергдоацаш пункт язъе йоах Советски правительствос.

ШоллагIа йола предложени я, укх гаргарча хана, Юкъерча Европе ядернин ракетнин герз хургдоацаш мотт-тиг къоастаеш договор елга, цу хьакъехьа малхбузехьарча паччахьалкхений уйлаш а чулоацаш польски правительствос яьча предложене яхача тайпара.

КхоалагIа йола предложени я, НАТО-неи Варшавски договоран юкъе йолхача паччахьалкхений мехкашка латта кхыча паччахьалкхений эскараш дIезигде доладалар.

Советски правительствона хет укх юххерча хана Берлина дош къоастаданза дергдац, аьнна, хIана аьлча, цига кхыча паччахьалкхений эскараш хилар бахьан долаш, цох халкъашта юкъера кхохкам айбеш бола хьаст а хиннадаь, из хьаст локъа ца бар Iалаьмате кхераме а доландаь. Берлински дош къоастадарна, эггара хьалха, Малхбузен Берлинах тIемаца безам боацa мукъа город е еза.

„Деррига, оахоша тхоай низаца дергда“

Нохч-ГIалгIайчен студентий хьалхара слет

Берригача советски наха санна партеи пачахьалххеи лоархIамера документаш — 1959—1965 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабарах йола контрольни цифраши «Школен вахарца бувзам чIоагIбарахи вай мехка калкъа образованен система дIахо дегIайоалаярахи» йола тезисаши ювцаш хиннаб вай республикера студенташ.

Уж документаш дийцачул тIехьагIа ерригача студентий коллективашка чакхъьннача собранешка чIоагIа дог айдаларца шой йолаш йолча торонашка а хьажа доккхий декхараш тIаийцад студенташа.

Къаьстта дог гIоздоаккхаш дика хет партеи правительствои ворхI шера йола план кхоачашъеча хьинаре дакъа лаца безам болаш кагирхой болаш. Вай советски кагирхой-м цIаккха а хинна бацар халкъа боахаман декхараш кхоачащеча дизза дакъа ца лоацаш.

Коммунистически хьисапе бахьлга, къахьегалга, дешалга да хIанз советски кагирхоша, шоашта хьалхашка увттаду декхараш.

Цу деша хетаяь яр 15 декабре ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома инициативах Грозненча Лермонтова цIерачча театре гулъиь хинна вай республикерча студентий хьалхара слет. Слете бар вай республикерча институташкарчеи юкъерча специальни дешара заведенешкарчеи студентий викалаш а лоалахарча вежарий республикашкара делегаташ а.

Низ болаш а безаме а ба коммунизм бахьан беш бола къахьегам. Вай вахара хIара гIа, хIара гIулакх, хIара оамал из иразе бехтокхаме довзарах дизза хилда!

Лоацца, бакъда боккха чулоацам болаш, хьамаьл а даь хьайийлар ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. Голубовскийс студентий слет.

Эггара хьалха дош лу нефтяной института комсомола комитета секретара нов. Ю. Щупака.

— Тха института студенташа тезисаш ювцарца дуккха тайп-тайпара лоархIаме предложенеш йоалайй,—йоах нов. Щупака.—Бакъда предложенеш тайп-тайпара яле а цар чулоацам-м цаI ба—къахьегамца бувза бенна боацаш коммунистически хьехам, кхетам кхила йиш ца хилар.

Иштта технологически факультета студенташа лаьрхIад производстве болх а беш, деша, дувц дIахо нов. Щупака. Пудухьа цар нефтеперерабатывающи завода цхьа установка шоашка хьая аьнна яь предложени совнархозо могаьй. Царга дIаяла лаьрхIад завода № 8 йола установка. Цига деррига балхаш студенташа шоаш дергда.

Шоай низаца хьалъе лаьрхIад студенташа спорта Дворец. Из хьалъяра сметни мах 1 млн. 600 эзари сом хуртбар, нагахьа санна из студенташа шоаш хьалъергйолаш ца хилча. Института общежитешка а дешара корпусашка а технически болхлоша деш хинна балхаш хIанзчул тIехьагIа шоаш де лаьрхIа ба студенташ.

— Дог раьза долаш къозабалъю тха институтерча 1500 болча студентоша нефтяной института студентий инициатива,—йоах къамаьл даьча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института комсомола комитета секретара нов. Агаджановс.

131 эзар сом паччахьалкхен рузкъа а кхоаш спортивни городок хьалъеча къахьийгад тха студенташа, хIаьта общежите деррига шоашта еша гIулакх шоаш де болабеннаб, 550 эзар сом сметни мах бола цхьаькха спортивни зал хьалъе лаьрхIад, яхаш дувц дIахо нов. Агаджановс.

ССКП XXI-ча съезда сийна студентий массехк воскресник де студенташ тIахьехаш маьхе предложени а йоалаю Агаджановс (чIоагIа тIоараш тох зале).

ССКП XXI съезда сийна шоаш е лаьрхIача эргалонех, дахар, къахьегалга, дешалга коммунистически хьисапе хилийтарна шоаш де лаьрхIача гIулакхех дийцар слете Назрановски зооветтехникума комсомола комитета секретара Гадиев Макшарин, шэрпен, Нохч-ГIалгIай педучилищ студента Эштиев Абуязийтен, Грозненски нефтеперерабатывающи завода комсомола комитета секретара Губанова Лидаси.

— ЧIоагIа хала хетар сона итт класс йисте яьккхачул тIехьагIа се вузе деша ца йохалуш йисача, — йоахар къамаьл даьча производственно - товарни контора лаборантка Сойченко Валериас. — цхьабакъда дехке-м яланзар со лаборанткал балха этта. Дукха ха ялалехьа говзал Iомае а цул тIехьагIа вузе заочно деша яха а вашгIехьадьлар са.

— Тоам бац вайна, новкъостий, хIанз а воашта гIулакх деш уборщицаш кхьбола технически болхлойн лоаттабар, — йоахар медучилищен студенткас Алексеенко Лидас, — воаш дахачара, лелачара цIоно а порядок а воаш лелае еза вай.

Дика а безаме а, цу тайпарча хувцамех шоай йолча опытах лаьца къамаьлаш дир слете хиннача Кабардино-Болкарски паччахьалкхен университета комсомола комитета секретара нов. Х. Кумыковси, Дагестански паччахьалкхен университета хьехархочо нов. Мамед-задеси. Къилбаседа—Кавказа горно-металлургически института (Орджоникидзерча) парткома секретара нов. А. Давидсонен.

Слете къамаьл дир Грозненски Iилма-тохкама нефтяной института директора, Iилмани техникан заслуженни деятела, технически Iилмай доктора нов. Бабуковс.

Слете даьча къамаьлех шерра проект - резолюци а тIаийцар слете гулбаннараша.

Слет йистеяьча студентий самодеятельноста коллективаша доккха концерт оттадер слете хиннараша.

С. Г. КОТИЕВ.

Сурта тIа: слет гулъеннача зале. Трибуна тIа къамаьл деш латт Назрановски зооветтехникума студент, комсомола комитета секретарь нов. М. Гадиев.

И. Плиева сурт.

Съезда дола тха совгIат

Н. С. Хрущевс ССКП XXI-ча съезде ергйолча доклада тезисаша дIадеххача тайпара йоккхий эргалонаш е лаьрхIад оаха тхой техникуме. Деррига из болх дIахьоргба комсомольций инициативах. Вай мехкарча цхьайолча лакхехьарча а юкъерча а дешара заведенешка санна техникумера болх студенташа шоаш а лелабергболаш оттабе безам ба тха. Из болх иштта вIаштIехьабаьлча дуккха техническийн учебни боахаме къахьегаш болеи болхлой мукъабовлийта а из болх берригача студенташа кхоачашбергболаш царна дIатIабилла а вIаштIехьадаргда. Из болх иштта вIашагIбеллача мукъабовлийта йиш хургъя тха технически болхлоех 8 сати, учебни боахаме болх берех 5 сати, хIаьта мэьхах уттабеча сезонни болхлоех 30 сати. Цу тайпарча гIулакхо торо хулийтаргъя техникума дешархой къахьегамцара безам лакхбе, пайданерча балха уж юкъе оза.

Цу тайпара эргалонаш йича дешархой бахача цIагIа графиках дежурни волаш хургва хIара дешархо, ше дешаш волашкехь а. Цун кхоачаще дезаргда технически болхлочун мел хинна декхараш. Иштта хургба ерригача техникуме а, технически болхлой боацаш, дешархоша шоаш гIулакх деш вIашагIбелла болх.

Цул совгIа оаха лаьрхIад доахан леладеш а яхьдолаш боахаман балхаш деш учебни боахаме дакъа лоацаш а дешархой шоаш хургболаш.

Техникуме дикагIа дешаш болча дешархоех вIашагIйохка лаьрхIад оаха «Назрановски» совхоза отделеней фермашка болх бе йохийтаргйола бригадаш. Уж бригадаш дехкарийла хургъя фермашка цIе уголокаш вIашагIйохкача а, царна оформлени ечa а гIо де, пенгазеташи, къахьегама листовкаши, арахецача гIо де. ХIаьта цул совгIа зооветтехникумерни новкъостал а дергда цар фермашта.

Хала дар техникума дешархошта, моллагI даге а, спортивни, физкультурни ловзараш дIадахьа, хIана аьлча техникуме физически зал яцар, цу зала мегаргйолаш йоаькха помещени яцар. ХIанз комсомольций инициативах дешархоша лаьрхIад шоай низаца физзал хьалъе. Цхьабакъда цхьайола стройматериалаш ца хиларо тIехьадаккхар кхерам болаш-м да из гIулакх. Къаьстта чIоагIа эпаш и етта кирпишки хьун материали.

Оаха лаьрхIад техникума гонахьарча моттигашка 6 эзар декоративни га дIайогIа. Из гIулакх кхоачаще торо йолаш да тхо. Техникума питомнике дIайогIа гаьнаш я, цу гIулакха эпачоа новкъостал дергдолаш дирекци а я.

Уж да XXI-ча партсъезда сийна оаха тIаийца декхараш — из да съезда дола тха совгIат. Уж декхараш дуккагIа долча даькье XXI-гIа партсъезд хьаехлича хана кхоачашдаь даха лаьрхIа да тхо.

Цу тайпара эргалонаш яь техникумаш Советски Союзе кхы а хиларца оаха лаьрхIад город Прохладнерча Терски зоотбоахаман техникуме тхой делегаци яхийта, царгара опыт аца. Из техникум дIадахача шера цу тайпара эргалонаш а яь дIахьош я ший болх. Цудухьа тхона хьоха, оаха хьаца мегаргдолаш дика гIулакхаш дуккха а хургда цига.

ГАДИЕВ МАКШАРИП,
Назрановски зооветтехникума комсомола комитета секретарь.

Фоторепортаж

Хьалха латта механизатораш болча

Iалаьмате дикача гIулакхашца чакхдаьккхар Староюртовски совхозерча механизатораша 1958-гIа боахама шу.

ДикагIа вола тракторист НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат Эльмурзаев Висит (тIерча сурта тIа). Цун цун сменщика Мудоев Абазен № 11 йолча «Беларусь» яхача трактораца гIулакх деш хьалхехь 120 гектара тIарча хьажкIех хIара гектара тIара 50 центнер йоалаш томаштIехь хьажкIаш яьлар. Полеводий новкъостал доацаш цу участка тIа масса а тайпа балхаш дир механизатораша: хьажкIаш дIатассале хьалхагIа лаьтта тоадеш, квадратно-гнездовой способах хьажкIаш дIаюьш, шин оагIорахьа кхозза культиваци еш, минеральни удобренеш отташ.

ХьатIадоагIача шера лелае а шийга хьаац Эльмурзаевс 130 гектара тIа дIайийна хьажкIаш. Шийца кхы а Мудоев Абази Гамутоев Асламбекн юкъе а волаш, механизированни звено вIашагIъеллай механизаторо.

Шоай звенох Коммунистически къахьегама звено аьнна цIи тилла бокъо йоккхарийолаш болх бе лаьрхIар цар: балха нормаш хадданза кхоачашъе, доатам кходе, балха тIа новкъосташта гIо де, къаьстта лакхагIа юкъара гIулакх лоаттаде. Совхозе мелйола машинно-тракторни парк цхьан дийнахьа кхашка ара а яьнна болх балла доагам кходир Эльмурзаевс дIаяхача сезонах.

Ший воккхагIча новкъосто доладаьча гIулакха тIехьаьсьнав тракторист вола Хаждегиев Хьасан а (аьрда оагIорахьарча сурта тIа). МоллагIа ше баьча кхай тIарча балха норма массаза а 200—250 процент кхоачашъеш хьавенав из. Зябь оахача хана 7 гектара меттеа хIара сменах 17—18 гектар сахар цо. ХIаьта а бIарчча сезонах болх баь яьннача цун ДТ-54 яхача трактора кайра ремонт е езаш хилац: селла дика Iунал деш а кхетам болаш а болх байтаб цунга механизаторо.

ССКП XXI-гIа съеад хьаеллале ерригa тракторашн прицепной инвентарьи ремонт яь йистеяха ший новкъосташта гIо деш ва хIанз Хаждевдиев.

Укх деношка дукха гIадвугаш кхааш кхухь газеташа хIанз мехка баржаш латта керда болам — коммунистически яхь ювцаш, вай партен съезда накъа болхаш советски наха доаха толамаш дувцаш.

Обеда перерыв хиннача хана керда газеташ а дахьаш механически мастерске воагIа тракторни бригадан учетчик вола Мальцагов Султан (лохехьарча сурта тIа). Цунна гобаькха Іо а хайше, газеташ тIара хIамаш дувца болалу новкъостий.

ВорхI шера йолча плана проект шоаш ювцача хана, коммунистически яхье хьалхалаттача болхлоша санна, шоай болх бе безам хилар йоах совхоза механизатораша.

К. АДАМОВА,
текстн сурташ.

Теори практикаца ювз

Старопромысловски районерча № 5 йолча строительни училищас строителий кадраш вийчъю шоллагIа шу да. Цига дийна баьнна кагирхой шоай болх дукха бесаш а дика ховш а хул. Дешар хьехаш хьехархоша теори практикаца ювз. н. Алексеев Анатолий Алексеевич мастер волчл 5-ча группан дешархоша № 26 йолча школе кирпишках школан мастерсеш хьалъю.

Дика къахьегаш ба дешархой Прокофьев Юрий, Сидоров Генадий, Истомин Виктор, Сорокин Григорий иштта кхыбараш.

Училищан хьехархой коллективо хьинаре болх бу дешархошта строителий професси Іомаярал совгIа царна из езайолийташ а.

А. ТИЩЕНКО.

Студенташа йоах

Коммунистически хьисапе болх а бе даха а даха яхача коммунистически партен тIахьехамо хьехархоштен дешархоштен хьалхашка керда декхараш оттаду. Кердача сага дика оамалаш йолча, политически кхетам лакха болча педагогически училищан дешархоша дег тIара къоабалъеш тIаийцар дешар эргадаккхарах йола ССКП ЦК-ан СССР-а Министрий Советен тезисаш. Дешар практикаца айхха дувзарна, специалисташ кийчбара гIулакх дикагIа йолча дешара заведенешка хьаца лаьрхIад дешархоша.

Доккха да цар шоашта хьалхашка оттадаь декхараш: спортивно-гимнастически городоки стрелкови тири хьалъеагa, боахам лелабе студенчески бригадаш вIашагIйохкилга, шоай училище чуйолча зданена текущи ремонт елга. Физикеи математикеи лабораторни балхаш деча эпаш йола пособеш дикагIа хьаяра конкурс оттаяьй. Училище йисте а яьккха, шоаш школашка хьеха бахача хана хьалхарча классашка хьеха болабелча а «Говза кулгаш» яха кружок вIашагIъеллача а шоашта эпаргйола говзалаш Іомае лаьрхIад цар. Педагогически училищан юхьерча школашца дикагIа бувзам хургболаш хьалхарча классий хьехархошта новкъостала дешархоша деча балхий выставка оттае лаьрхIад цар.

Дешар балхаца дикагIа дувзарна школашка шефство лелаеча хьисапе отрядни шефство лелаеча хьисапе отрядни пионервожатеш хила лаьрхIад цар. Училище кроликаши, салларанн доладарца учебно-опытни участок е лерхI дешархоша.

Дешар балхаца дувзаденна хургдолаш, цхьайола производственни процессаш Іомаергйолаш Грозненча цхьан заводаца бувзам хургба дешархой.

Боккха къовсам лоаттабу дешархоша маларцеи хулиганствои леладечарца.

Дешархоша тийнна предложенеш раьза а болаш тIаийцар хьехархой коллективои партийни организацеи. «Тхо тешаш да, — йоах завуча нов. Елизавета Петровна Шабельскаяс, дешархоша новкъостал а деш, цар тийнна предложенеш оахоп балха юкъе йоалаерг хиларах. Тхоай берригa къона низ тIабохийтаргба оаха коммунизм хьалъяра гIулакха».

Р. МАРХИЕВА.

Краеведчески музеян залашка гIолла

Музеян хьалхарча, дIачувоалаача йоаллача, зале хьахьоех вай республикан Іалам. Йоккха яц вай республикан территори: цун дIоахал ши бIаь километр гаргга я, шорал а цунга кхоачаш хила мег. Цхьабакъда, из иштта дале а, вай республика белгалйоалл ший тайпара долча Іаламца. Цун къулбехьара доазув дода керттерча Кавказан дукъа тIа гIолла. Из я лоаман НохчГIалгIайче. Укхаза, лакхача лоамашта юкъе гIолла, кIоарга чIожаш а яьха, доагIа сиха лоаман хиш; ерригa гонахье хьалйизай, лаьста тIаяьннача, эггара езагIа лоархIача таьний тайпаш юкъе йолча хьуно. Музее хьаоттаяь латт вай республикерча хьунашкара денача хений доакъош. Цу хений шорал — метарал дукхагIа да, лакхал — 45 метарага кхоачаш хиннад. Цу тайпарча хенех латтача хьунаша йоккха моттиг дIалоац вай республикерча территорех. Йоккхий торонаш я вай мехка дахча тедаагеи мебельни промышленности дегIайоалаярна.

ДIахо вайна укхаз бIаргагу тайп-тайпара бесаш дола говза тоадаь фотографеш. Уж да вай мехкарча лозмий, арений, хьуний сурташ. Чухьежача кизга хьисапе дехьара берд бIаргабойташ болча ГаланчIожерча Іама сурт да укхаза. Цунна юхье доал, юкъе гIолла Гехи яха хий а додаш, тамашийна хозача меттита сурт. Уж сурташ бIаргадайначунна цу сахьате дог оттардца цу моттигашка экскурсе ваха а царга хьажа а. Йоккхий торонаш я вай республике алпинизмани туризмани спорт къахьегамхошта юкъе шерра йоаржаярна.

Лоалаха йоаллача зале бIаргадойт вай республике дола оаккхарий.

Уж да массаза а Кавказе хулаш дола оаккхарий: ча, акха хьакха, борз, цогал. ХIаьта царна юкъе вайнь бIаргагу вай мехка ваггахьа мара бIарга ца гуш дола леопард (акха цюк), сайтач яхь эренашка леза таза. Вай мехка шовзткъанега кхоачаш тайп - тайпара дола чарахьал де йиш йола оаккхарий да, хIаьта царна юкъера цхьадараш кхыча моттигашкара вай мехка дебийта хьадоалаьь а да. Иштта дена хиннад Дальни Востокера вай мехка енота хьисапе, маьхе цIока йола жIали. Из хьадена 10 шу далалехьа, цар еза лоархIаш йола 5280 цIока паччахьалкхенна дIечу а еннай. Иззамо ена я вай республике ондатра а.

Лоалаха йоаллача зале хьаоттаяьча экспонаташа вайга довзийт вай мехкеи Нохч-ГIалгIай къамани истори, цудухьа музее баьхкараш дукхагIа сец укх залашка. Массавар а гIерт ший къаман истори ха а из дикагIа довза а. Эггара хьалха вай бIаргкхет кхерах яьча хIамаех. Хала да теша, цара лаьттах йоаккхаш массехк эзар шу даьккхад аьлча. Цхьабакъда из иштта-м да. Уж хьаяь хиннай неолита заман чухь. Неолита хана нах Іомабенна хиннаб хьайбаш леладе, топпарах тайп-тайпара йола пхьегIаши кхерах балха орудеши е. Цхьабакъда ха дIа мел йода наьха кхетам а культура а дегIайоагIаш хиннай. Цунна тешал ду укхаза ядача бронзах яьча хIамаша. Гезн даши лоаладе Іомабенна хиннача наха хьаяьй лертех эхкоргаш, чIийнашта дехка бухьигаш, цхьарсах доалкаду гIозараш иштта кхы дараш а. Цу хIамашта юкъе Іилмахошта гучаяьннай кхыча мехкашкара хьакхехьараш а. Комплексни археологически экспедицен хулгалдеш хиннача проф. Крупновс уж хIамаш ювцаш яздора: ...«экспедицес гучадьхачарна юкъера лоархIамегIем керттерен дар да къилбаседерча Кавказера къамаш къаьнарча культурни дунен мехкашца бувзамаш долаш хинна хиларен, уж къамаш, Евроазенен-малхбузерча Африканен къамашца бувзамаш зеладарца, ший тайпара йола лакха культура дегIаахийта карагIдоалаш хинна хилари.

Укхаза пенах хьалъуллача таблички тIа яздаьд: «Нохчийн гIалгIайн Кавказан моттигера къамаш да, цхьабакъда, уж Къилбаседа Кавказе гучабьнна хан уж мичара баьнзби доаш дац. Наха дувцарах нохчийн гIалгIайн цхьадола тайпаш хьахиннад туржехи, Іарбехи, Персера баьхкача нахахи, иштта кхычарехи». Тешам боллаш ала йиш я, уж дувцараш, шоашта кIала цхьаццца лард а йолаш, дувцаш хилар, цхьабакъда, цар вай нохч-гIалгIай къам хьадьнна моттиг гуча-м яккхац. Цу дувцараш тIа бувц, цхьаццца бахьанашца (шоай мехкара байда баьхка, тIемо бохабаь, е кхыча тайпара баьхка) вай мехка а кхаьча. Цу тайпара баьхкача наха вай мотти гIулаккхаш Іома а дийе баха ховшаш хиннаб, хIаьта царех цхьадола нохч-гIалгIай тайпаш дIадолалуш а хиннад. Уж хIамаш хиннад тIехьарча эмах. ХIаьта нохч-гIалгIай къам хьахинна дуккха эзараш шераш да. Цунна тешал ду укх лакхе йийдача археологашта лаьттах йоаккхачара корабьча хIамаша. Царна юкъе я 5 эзар шу хьалха хьаьяраш а. Цул совгIа, из иштта хилара тешал ду вай Нохч-ГIалгIай метто а. Цу метташта юкъе Іалъмате дукха да Іарбий, гуржий, хIирий, эрсий, тIумкий, иштта кхыча къамий а метташца хьайдаь дола дешаш. Масала: мозгIар, жожагIате, захал, пIаьраска иштта кхыдараш а гуржий меттацара хьайдаь да. Царех цхьадолчар хьахьоех кераста ды вай мехка гуржегIара хьабена хилар. ХIирий меттацара хьайдаь да дешаш баьре, эзар, иштта дукхха кхыдараш а Іарбий меттацара хьайца да, бусалба дынаца дувзаденна дола вай меттаца мел дола дешаш. Уж дерригa дешаш вай метта юкъе тIехьарча хана чудаьлка да. Цхьабакъда, вайнаьха метташта чу доагIаш долча дешай лоархIамегIа дола дакъа массехк эзар шу хьалха нохч-гIалгIай къаман юкъе хьахинна да.

ДIахо укх отделе латт говза хьаяь вIов-гIалаги маьхарча кашеи макташ. Вlов-гIала бIаргаейначоа гу, иштта лакха хиннай нохч-гIалгIай къаман цу хаьара архитектурни говзал: уж хьаяь сахла дукха ха дIаяха йоллашехь а, царех цхьаяраш хIанз а латт дукха эрга ца йоалаш. Уккамо хьо дукха ше ца деш латт маьхара кашмаш а. Макета юхье яда царна чуга яьха хIамаш. Уж я веннача сагаца дIайохкаш хинна кIдаьш, гизгаш, чамеш и. кх. я. Цхьабакъда, цу кашмашка чу а бувлаш царна чу ба а боьш ханаш йоагIаш-м хиннай вай мехка. Чуман холерен яхача лозарий эпидемош хилча, геттар дукха нах боьш хиннаб.

Цу дIаяхача халача заман чухь, сага кхетам геттар лоха хиларах, цун низ хиннабац цу тайпарча лазарца къовсам лоаттабе. Нах дукха боьш хиларах, шо-шоаш дIабохкаиза бисар кхераш, шоаш кашмашка а ухаш цига боьш хиннаб. Хоьш да, уж эпидемеш Европе гIолла массехказа чакхийна хилар. Цар хIалак деш хиннад цхьадола къамаш.

Кхыча мехкашкара тIаухаш хиннача моастагIашта духьал оттарна вайцигара лоамаш наха чIоагIа наькъа дувлаш хиннадьле а цу тайпара эпидемеш хилча цо лоамашта новкъарлю еш хинний вIашн юхюхе ядача юрташка чехка дIаккхачаш хиннад лазар, цунах цу юрташка бахаш болча нахах дувхагIа бараш боьш а хиннаб.

Музее неначоа гучадоалл, вай республикера мехкдаьттан промышленность мишта кхьхиннай а мишта дегIаенай а. Хой шоана мишта доаккхаш хиннад хьалха мехкдаьтта? Лаьттах хьатIадаьннача мехкдаьтто кIоаг хьалбизача, цу чура кадашца хьал а нийеш бешкашка чудетташ хиннад из. Денни-буси ши бешка йиззал мара доаккхаш хиннадац из. Эггара хьалха бурув техад 1893 шера. Паччахьа хана мехкдаьттан промышленность дегIаахар мишта хиннад ховргда, кхьметтел 1917 шера а лелаеш хинна механизмаш бIаргаяйча. Царех цаIхиннай желонка. Из чоалхане йоаца механизм бIаргагу пенах доаллача сурта тIа: из я кIалхара дIакъовлаш пхо а йолаш, духьал яьсса турба. Цо хьалъийдеш хинна коача доагам юхье латтача чарашка чу детташ хиннад. ХIаьта цу ерригача механизмо болх беш хиннаб говрий низаца. Геттар бай хинна болхлой низ шоай кара хиннача капиталиста вIаьлз уйла еш хиннаяц производственна юкъе механизаци йоалаярна. Цара дага хиннар духьал мехкдаьттах хьабала пайда мара, кхы хIама хиннадац. Геттар хала хиннад цу хана нефтяниийй вахар. Балха ди 12 сахьатага дIакхоачаш хиннад. Иштта а кIезига дола алапи. штрафаш оттарца а кхыча бахьнашца а сецадеш хиннад.

Цудухьа болхлоша ца хаддаш къовсам лоаттабеш хиннаб шоай бокъонаш бахьан долаш. Музее цу ханара цхьа документ да. Из да 1913 шерз «Грознен нефтепромыслерча болхлошен гIуллкхерча нахен мехкдаьтта кара хиннаачаргара дIадехаш хиннаачар» кепи. Цар дехаш хиннад шоашта клуб елга, библиотекаш йохкилга, бераш деша аха йишхургйолаш школаш хьаеллалга. Цхьабакъда, капиталисташа цу дехарех цаI-м даьдац кхоачаш.

Цунах кета дезаш дац цу тайпара хьал къахьегамхой духьал нефтепромыслашка мара хиннадац, аьнна. Паччахьа Іаьдало ше Нохч-ГIалгIай мехка 50 шера доал деча хана, ерригaш а 5 школа мара йилла хиннаяц. Моттигерча къаман юкъе баьхат-мотт ховш 0,5 процент нах мара хиннаблц.

ДIахо, укхаза я революцени граждански тIемеи экспонаташ. Укхаза да революционерий фотографеш, сурташ, цу ханара вай республикан историен сийлен оагIув бIаргаейташ дола документаш. Цига да 1923 шерара Урус-Мартане Нохчий автономни область йиллара сийна даь хиннача ЦIейга баьхкача наьха фотографеш. Царна юкъе бIаргагу цу цIейга баьхка хинна К. Е. Ворошилови, А. М. Микояни, С. М. Буденнии.

Новзаргйоацаш эргаяьннай вай республикан промышленности юртбоахами советски хана. Уж эргалонаш бIаргагу йистерча зале ваьлча. Укхаза я эггара чоалхане йола малинаш, бурув деттача вышкан макет, Грозненча заводашка хьаяь кхы йола мехкдаьттан промышленностан оборудовани. Бурув деттача болхлой балха производительность 1956—57 шш., 1920 шераца нийсдича, 200-зза айеннай. Революци хилалехьа денни-буси болх бича лаьттах 2 метр мара бурув Іочудаш хиннадеце, хIанз вай Союзе хьаяьча бурув тохача машинаша бетта 750 м. кIоарга скважина йоаккх. Революци хилалехьа мехкдаьттах доаккхаш хиннар духьал цхьа фатагени мазути мара хиннадеце, хIанз цунах доаккх бензин, фататен, дизельни доагам, машинашта детта даьтта, парафин, церезин, иштта кхыдараш а.

Доккхий хувцамаш хиннад вай культурни вахаре а. ХIанз республике я: 330 библиотека, 174 киноустановка, 157 клуб, хIаьта школа хIара юрта я. Дог гIоздоаккхаш да вай республикерча а кхы йолча а вузашка дукха нохч-гIалгIай кагий нахи мехкарийн дешаш хилар. Уж ба дийша баьлча, вай юрташка лакха кхетамаи культуреи яхьаргйола нах.

Йоккха яц вай республика, цхьабакъда, дукха-м я цун историе чу сийлен оагIонаш, дукха ба вай республике тIема тIа а балха а турпалал хьахьекха нах. Вай республикерча историкашта, художникашта, скульпторашта хьалхашка доккха декхар лаьтт, цу наха хетадаь дукхагIа балхаш орадахарца уж массанена дIабовзийтеи цар турпалерча гIулакхашца вай кхуеш йоагIа тIехье хьалкхеярна гIо деи.

М. ЧАПАНОВ.

Къахьегама совгIаташ— даьхенна

Партен XXI-гIа съезд гулъяро кхы тIа а дог а уйла а лакхъярца, укх тIехьарча деношка кхы а лакхара декхараш тIанйца, къахьегаша овсарле совйоахаш ба Сунженски районерча Ленина цIерах йолча колхоза колхозникаш механизатораш.

Гуйрана балхаш дикача агротехнически хана чу а дерзадаь, юртбоахама машинаштa шоай ханнахьа ремонт еш ба цу колхоза механизатораш. Наурски РТС-а механизатораша а колхозникаша а даьча, кхайкарала къахьегамца жоп а луш, шоашта хьалхашка социалистически декхараш оттадаьд, Ленина цIерахча колхоза механизатораша. Шоаш тIанйца социалистически декхараш цар сийленца кхоачашдеш хилар хIанзале а ньагуш да. Колхоза еррига 13 трактор я. XIанзале ремонт яь баьннаб 11 трактора, ерригача комбайнашта иштта кхыйолча бIаьстан балхашта ешаш йолча механизмашта. Уж балхаш деш дика къахьегарца белгалбаьннаб механизатораш Цехоев, Мычилкин, Гансуев, Залин, Дасаев, иштта кхыбараш а.

Иштта колхоза къахьегамхоша дика йоахко яьй доахан Iангара дахарна: баззашта ремонт яь баьннаб, Iалащдаьд гIожа а моша доахъар, йол. 9 бIаь гаргта центнер ча, 6 эзар центнер хьажкIаш а мукха концентрат а, ламтгах елгай юкъера дикал дода силос 6 эзар гаргта тонн, хIара Iатта юкъера лаьрхIача из хул 18 тонн. Доахъар шортта хиларах а хьайбаш дика кхоабаш хиларах а № 2 йолча шурий ферма йоккхаш йола шура ден-бус тIакийтай 150 килограмм. Колхозо октябрь бетта кхоачашъяй паччахьалкхен шура яккхара план. XIанз уж ба планал совгIа шура йоаккхаш, къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб цу колхоза божабеттархой, ше бетташ болча 15 Iаттагара 10 бетта 29982 килограмм шурий яьккхай Умханова Мархас, хIаьта хIара ше беттача Iаттагара 1990 килограмм шурий яьккхай Арсабиева Замане, царел тIехьа ца юоаш хьайоагIа Алмурзаева Була з. Царех тарра дика балхаш деш хьаболагIа жа леладехой новкъост Баталов Махьмад а, Богатырев ИсмаIал а, Батаев Махьмад а, иштта кхыбараша а. Терко ца еш дитадац колхозникаша жа Iангара дахар а, дика кийчъяьй жашараш, тIаззад доакъар, дика а йIайха а кийчъяьй Iаьхарий кхедергдола моттигаш.

Партен съезда сийна, жа лелораша шоашта хьалхашка декхар оттадаьд жа дикача кьале Iангара даха а хIара балхаш болча бIаь устагIан сих 130 Iаьхар кхебе а аьнна, 1958 шера къаьстта дика балхаш дарца белгалбаьннаб баьца даараш хьалкхедеш хинна болхлой: звеновод йола Хадуева Хазман, Абубукарова Замани, звеновод Зелимханова Маруся, Демьянова, Тиханова, Асхабов Iусман, иштта кхыбараш а. Бiаьстан балхаш дIадолалуш цар декхар тIанйцадар шера йола план кхоачашъе. цар шоаш тIанйца декхар кхоачаш а дир, планал совгIа 1958 шера цар екхар паччахьалкхенга 2 бIаь эзар сома помидораш а нарсаш а, план тIехькхоачашъярх цу бригада членаца укх шера 40 эзар сома совгIат даьккхар.

АЛБОГАЧИЕВ Дауд.

Семилеткан хьалхарча шера план кхоачашъеш

Грозненски орденоносни нефтеперерабатывающи завода коллективо, чIоагIа раьза а йолаш, тIанйцар 1959—1965 шерашка хьалхъ боахам дегIабаьрна йолча контрольни цифрех лаьца нов. Н. С. Хрущевс СССП XXI-ча съезде ергIолча доклада тезисаш.

— Уж цифраш вай коталонний цифраш, вай Даьхен халкъ ираз долаш хургдола цифраш я, — йоах завода нефтепереработчикаша.

XIанзехьа а ворхI шера йола план толаме кхоачашъярна коммунистий яьх шерра йоаржаьь болх беш я цехаш, установкаш, сменаш. ШоллагIа йола цех — хьалхие лелаю цех я. XIара бетта продукци ерахецара план кхоачашъеш, электроэнерги, пар, доагам кходеш хьайоагIа из коллектив. Уж дика толамаш дахарах, хьалхара моттиг а йоахаш, дIа-ийха тела завода ЦIе байраких тийнай цунна.

Къаьстта дика болх бу № 9 йолча установкан комсомольцашен кагирхошен. Нов. Н. С. Хрущевс партен XXI-ча съезде ергIолча доклада тезисаш ювцаш, XXI-гIча съезда сийна декхараш тIанйцад цар, планал совгIа 2000 тонн мехкдаьттан сийрда продукташ яла, пар, электроэнерги, доагам кходе, мехкдаьттан продукташ йовра гIулакх лохде, аьнна. Шоаш денна дош дика кхоачашду цар. ТIадоагIача шера планах лаьрхIа мехкдаьттан дуккха сийрда продукташ яьхай цу коллективо.

Дикача балхаца белгалъяьнна я операторий Иванникова, Метковеца. Базалиева сменаш.

Мехкдаьттан сийрда продукташ яхарна шера йола план 8-ча декабре кхоачашъяьй №10 йолча установкан коллективо а. Цу установке дика болх беш ба операторашь Бакуленко, Балгушкин, кхыбараш а. Царна чIоагIа новкъостал ду цар помощникаша. 3-ча декабре шера йола план кхоачашъяьй № 2 йолча цехо а.

Нефтепереработчикий коллектива хов, мел лоархIам болзаш да ворхI шера йола план толаме кхоачашъяр. Цудухьа, шоай берригa низ тIабахийта, болх беш ба уж ханах хьалха из план кхоачашъярна.

Н. ГЛУХОВ.

Оскаров Рамазан-бетонщик

«Старогрознефть» яхача мехкдаьттан управленерча гIишлош еча цеха начальника Лядова кабинета чу хьачуваьлар сатийна, ахь хеташ вола зIамсаг. Из вар Рамазан.

— МоллагIа а цхьа болх безар сона, — аьлар цо юхаозавенно.

— Мехкдаьттан скважинаштеи цIеноштеи ухийташ йола бетонний аьшкабетоннии конструкцеш еча моттиге болх ба ухказа, цIьабакъда хьона хало хилар екер со, хIана аьлча, сов зIамига ва хьо иззамо долча балхашта.

— Буьлргба сога из болх, — — аьлар зIамигача сато тIхьоерчул айхьазагIа.

ШоллагIча дийнахьа безаме тIанйцар Рамазан нов. Шевченкос кулгалдеча бетонщикий бригаде. Бригадиро а къаьнача болхлоша Бражненкос, Василихинас, Карагичевас, комсомолца Суровцева Бориса массадова тайна балха гIулакхаш безаме Iомадора цунна. Рамазан балха тIера хиларах болхлошта дукха а везавелар, сий долаш а хилар. ЦIеношдеш болча Оскаров Рамазана дезалашта тIишлоний материалашца новкъостал дир администрацено.

Дукха ца йоацдаш 2-гIча разрядах болхло вар Рамазан, хIаьта хIанз квалификационни комиссега 4-гIча разрядах волча бетонщикалла экзаменаш Iаьяьл кийчлуш ва.

Рамазана баьча балхага кхозза хьежача кхозе а цо дика болх беш хилар белгалдаьд профгруппо. XIанз «дикагIа вола бетонщик» аьнна цIи якха гIерташ мамота къахьегаш ва Оскаров. Шеко яц, къахьегам дукха безаш а ший говзала лоархIам беш а хиларо Ромазана новкъостал дергхиларах. Из сийлен цIи якха цунна новкъостал дергда цунца цхьана къахьегаш болча цун новкъосташа а.

А. ТИЩЕНКО.

Патриотически болам дегIаухаш латт

«Назрановски» совхозе тIехьарча хана къаьстта шерагIа йоаржаьь механизаторашта юкъера коммунистически къахьегама коллектива цIи якхара тIехьа лелаш социалистически яхь. Укх деношка совхоза механизаторашь юкъе а болаш хинача партийно-комсомольски собране оттадаьд XXIча съезда сийна механизаторашта юкъера социалистически яхь шерагIа йоаржа яь, совхоза еррига тракторашь тоаелга 1-ча январе йистедоаккхардолаш, еррига юртбоахама машинаш 1959-ча шера 20-ча январе тIехдика тоаяь йистеяха, еррига совхозе мел йола техника XXI-гIа съезд хьайеллача дийнахьа центральни усадьбе хьатIа а эза дика лораеш дIаоттае, аьнна. Иштта балха а цIагIа а къахьегамхошта юкъера дисциплина тоаяра тIехьа къовсам лоаттабе, 1959-ча шера шоай специальностал совгIа цхьаьккха цхьацца специальность Iомае, аьнна.

Совхозе коммунистически къахьегама коллектива цIи якхара вIашагIъехкача бригадашта юкъе, дикагIа йола бригада лархIа мегартйолаш я тракторашь тоае — 11 механизатор юкъе а волаш, вIашагIъелла Оздоев Аюпа кулгалдеш йола бригада. Аюпа бригадо социалистически яхье йийхай Мясников Федора бригада. XIанз декабрь бетта шоаш тIанйца декхараш 150—200 процент кхоачаш и деш, къаьстта чIоагIа къовсам лоаттабу цу бригадашца хьалхара моттиг яккха гIерташ.

Цу бригадеи тIехьа ца юсаш коммунистически къахьегама коллектива цIи якхара, шоай декхараш 150—170 процент кIара денна кхоачашдеш хьайоагIа токарех латташ йола Тумгаев Саида бригада. Саида бригадо арахийца оатхалаш масса хана цхьаккха гIалат доацаш хул.

Шек боацаш ба совхоза механизаторашь шоаш XXI-ча съезда сийна тIанйца декхараш сийленца кхоачашдерхиларах.

Х. ПЛИЕВ.

«Назрановски» совхоза комсомола комитета секретарь.

1959-ча шерарча планах 6500 тонн мехкдаьтта

Сурта тIа: «Октябрьнефта» управленен 2-ча промыслера комсомольско - кагирхой бригада. Шоаш декабрь бетта 15 дийнахьа баьеча ремонта мастер Чернобаев комсомольско-кагирхой бригада бригадир мастер Сухарев, вокхкагIа вола оператор Лабенцов, оператор Михоник.

И. Плиева сурт.

Къахьегамхой барт тайна, шоаш тIанйца декхараш цхьана кхоачашде гIерташ хуле, мела доккхий дале а декхараш кхоачашде а тIекхкхоачашде а йиш я. Цу гIулакха термам а беш шоай норман хIара бетта-бетта тIехкхоачашъеш, планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта луш, деннага ди массаза доала къахьегама овсарал лакхъеш, рационализаторски предложенеш шоай балха юкъе кхуьлаш, паччахьалкхенна бIаь эзараш сомаш ахча кходеш хьайоагIа «Октябрьнефтан» 2-ча промысла н.н. Сухарев, Яровая, Агарков мастераш бола 1, 2, 3-гIеи бригадаш.

Цу бригадаша шоаш 1958-гIа шу долалуш тIанйца декхараш сийленца кхоачашдарах, промысла йиш хилар 8-ча ноябре, 9400 тонн планал совгIа мехкдаьтта а луш, 1958-ча шерара план кхоачашъе. 8-ча ноябре денз хIанзалца промыслерча болхлоша телаш дола мехкдаьтта 1959-ча шерарча планах да, из да цар XXI-ча съезда духьал болхаш вIашагIотхаш латта совгIаташ.

Промыслерча бригадашта юкъе «Октябрьнефтан» управлене а промысле а цIи хезаь я мастер нов. Сухарев Андрей бригадир вола комсомольско-кагирхой бригада. Цу бригадо укх шерара план кхоачашъяьй, эзар совгIа тонн мехкдаьтта планал совгIа а луш, 27-ча ноябре. Бригадерча болхлоех цхьаккха болхло вац 115—120 процент план кхоачаш ца еш. Бригадерча болхлошта юкъе дикагIа лоархIаш ба н.н. операторашь: Расламбеков Михаил, Михоник Валентина, лаьттан кIалхарча ремонта мастер Чернобаев Алексей, вокхкагIа вола оператор Лабенцов Иван, кхыбараш а. Бригадерча болхлоша шоай балха боарамаш тIехкхоачашдарах, дукхача кана денз лелаю промысле карара-кара телаш йола цIе байракх.

ЦхьоалагIча комсомольско-кагирхой бригадал тIехьа ца юсаш хьайоагIаш я 2-3-гIеи бригадаш а. 1958 шерара план ноябрь бетта кхоачашъяьй цар.

Историческн документо — ССКП XXI-ча съезде нов. Н. С. Хрущевс ергIолча доклада тезисаша дог гIоздаьккха, шоашта доккхий декхараш тIа а ніца уж сийленца кхоачашдеш, тIехьарча хана къаьстта шерагIа йоаржаьь бригадашта юкъе коммунистически къахьегама коллектива цIи якхара тIехьа лелаю социалистически яхь лелаеш хьаболагIа промыслерча бригадай къахьегамхой.

Иштта дика тоабаь лелабу промыслерча болхлошта юкъе агитационни - массови болх. XIара бетта арадувлаш да «Нефтяник» «Комсомолец» яха ши пенгазет. Бригадашцарча болхлошта юкъе каст-кастта ю беседаш, еш лекцеш, ший ханнахьаараювлийт дикагIа бола болхлой бувцаш йола къахьегама листовкаш, къаьстта дукха беседаш яьй промыслерча къахьегамхошта юкъе 1958—1965 шера СССР-а халкъе боахам дегIабоалабара йолча контрольни цифрех лаьца Н. С. Хрущева XXI-ча съезде ергIолча доклада тезисаш ювцаш.

Промыслан бригадашкарча къахьегамхоша шоаш XXI-ча съезда духьал болхаш шоашта тIанйца лаьхьара декхараш кхоачашдерг цилар хьаьлоьх цар барт тайна шоай болх лелабаро а промыслан къахьегамхоша Октября 41 шу доалаш 1958-ча шерара план кхоачашъяро а иштта декабрь бетта 15 дийнахьа баьча балха хьокхамаш а.

В. БОГАТЫРЕВ.

Слесарий коммунистически къахьегама бригада

Литейно-механически заводе эттара хьалха коммунистически къахьегама бригада вIашагIтехар тха слесарий бригадо. Шоай торонашка а хьежа, ССКП XXI-ча съезда сийна декхараш тIанйцар бригадан членаша: бархI сахьата де деза балхаш ялх сахьата даь даха, шишшакхокха говзал Iомае, балхах хьаболагIа пайда айбергбола деррига керда мел дола хIамаш балха юкъе кхаьхьа, рационализаторски предложенеш тела, аьнна.

XIанз коммунистически яхье а даьнна тиснаш вIашагIъехкачл сменах йоагIа норман 140—160 процент кхоачашъю тха бригадо. XIаьта, ноябрь беттара план алхха бархI дийнахьа кхоачашъяьй.

Коммунистически къахьегама бригада вIашагIтехача деноз кхы а дикагIа къахьегама толамаш доахаш хьаболагIа слесараш. Из иштта хила а деза, хIанз аьлча, хIанз хIаранена ховш да коммунистически къахьегама бригадан член хилара бокъо моллагIчунга а йоаккхалуш йоацилга.

XIанзехьа а шишша-кхокха говзалаш Iомаяьй слесараша. Царех ва токарь, слесарь, фрезеровщик вола Н. Березюк, слесарь, формовщик вола Кузнецов, иштта кхыбараш а. Со се слесарь а электрик а ва. Цул совгIа сон В. Жуки сайрийна политехнически техникуме дешаш да, хIаьта А. Кузнецови Н. Березюки тIадоагIача шера сайрийна техникуме деша баха кийчлуш а ба.

ДIахо йодача хана цIагIа а ара а дика озамалаш лелаеш хьокхаме къахьегама толамаш доахаш, балха тIа тIехьабусачарна новкъостал деш, махулла дикагIча тIулаккхашца чIоагIъеш кургда тхо коммунистически къахьегама бригадан членаш хилара бокъо.

В. КОМАРОВ,

Сурта тIа: Грозненра литейномеханически заводерча коммунистически къахьегама бригадан членаш А. Кузнецов, В. Коровин, В. Жук, В. Комаров делкъийна салоIаш газет дешаш ба.

Сурт И. Плиева.

Овлан тIара хувцаш латт хьалхарча шерашкара программаш

Нонкъоста Н. С. Хрущевс XXI-ча съезде ергIолча доклада тезисаш тIа дика гуш я партеси правительствоси вай мехкарча вузашкара дешар вахарца дувзарна ю йоаккхо. Вузашкарча хьехархоша чIоагIа теркам тIабахийта кхувцаш латт хьалхарча шерашкара программаш.

Грозненра педагогически института а дикка вIашагIделлад из гIулакх. XIанз массайолча факультетлй 1-ча курсашкара студнеташ школашка ухаш, хьехархоша телаш йола урокаш а дешархой озамалаш а Iомаеш ба. Институт яьккхача бе беза болх хIанзехьа гуш хилча, царна чIоагIа вакъа дардда.

Еррригача факультетий 2-ча курсашкара студенташ педагогически практикана ух. КIиранна шиъ-диъ сахьат доаккх цар школашка. Хьехархоша урокаш мишта тел хьийжа ца Iеш, пионерски а кхетама а балхаца дакъа доац цар.

КхоалагIча курсашкарча студенташа школашка цхьацца спортивни секцеш лелаю.

Физико-математически факультета 4-курсашкара студенташ, шоаш дешаш боллашехьа а, столярни, слесарни, токарни говзалаш Iомаеш ба, хIаьта, студенткаша домоводство Iомаю.

Института студентий дешар практикаца, къахьегамца дувзар чIоаггIа лоархIаме гIулакх да. ДIахо йодача хана из гIулакх дизза дIадахьа дага ба педагогически института хьехархойн студенташ.

Яхь лелаеш ба орденоносцаш

Михон малхон хьатара дерзадаь цIока а долаш, дегIах тоабенна а болаш болча комбайнерашта Евлоев Махьмадан Дотмирзоев Баширан бIарахьежача холуш да, болх лукха безаш, халонех ца къахкаш уж хилар. Евлоев «Назрановски» совхозера ва, Дотмирзоев «Лермонтовски» совхозера ва. Цар шоайла социалистически яхь лелаю дукха ха я. Казахстане йолаяьй цар из. Дика болх барах денна совгIаташ да шиннега а.

Нов. Дотмирзоевс 1956 шера Кустанайски областе 1154 гектар ка бола ялат чунйцар. Цу шера цул хьалхагIа а цо баь болх чIоагIа лаьрхIар советски правительствос. Цунна елар шера «Казахстана дикагIа вола комбайнер» яха значок, Ленина орден.

Евлоевс чунйцар 1956 шера 1200 гектар ка бола ялат. Цу шера белгалбаьккхар вай правительствос цун болх а. Ленина орденн, «Казахстана дикагIа вола комбайнер» яха медаль. «Эрий даьда лаьтташ карадерзадарах», яхеи, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамоташи я нов. Евлоевга. Из хиннав Ерригсоюзни Юрта Боахаман Выставке а. Цигара енна ВСХВ медаль я цунга.

Укх шера НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамотеи хIамаш тега машини кхыдола совгIаташи деннад цунна.

Болх бераш сий долаш ба вай мехка. Цар хьаьнал къа а хьегаш советски общественна пайдаьна болх бу. Цудухьа боах уж правительствос а халкъо а белгал.

XIанз «Октября 40 шу» яхача совхоза Долакха-юртарча отделене хьажкIаш чуэцаш боахк орденоносцаш. Юха а вIашагIкхийттаб уж укхаза. Уж кхерац лайх, шелалах, йIокхалах. Во латташ ха хилча а шоай комбайнаш тIа хул новкъостий.

Іуйрийна са сийрда даьлча денз боад къовлабаллалца кхай тIа хозаш хул цар комбайний таташ.

Сменах йоагIа норма шозза а кхы совгIа а кхоачашъю новкъосташа. Нормах 5 гектар хьажкIаш хьакха езача 10—12 гектар хьокх царех хIаране.

Шоашкара доагIа новкъостал дика деш ба цар помощникаш Евлоев Салмани Джандаров Мухьмади.

— Оаха йоахараш тха юкъара коталонаш я, — йоах Евлоев Махьмада, —помощникаша тхона новкъостал ца дича тхога булургбацар иштта болх.

Гарггарча хана шоаш новкъостала баьхкача отделенен болх йисте а баьккха цIаберза лаьрхIаи, тIадоагIача шера кхы а доккхагIа балха толамаш даха лаьрхIаи ба орденоносцаш.

З. ДАУРБЕКОВ

Иштта хьахул коммунистически къахьегама бригадаш

«Грознефтезаводстрой» треста СМУ-4 № 1 йолча участкан коллективо чIоагIа къахьегама хьинар айдаларца, партен XXI-ча съезда накъа бахарна социалистически яхье а даьнна болх бу. Производственни планаш толамца кхоачашъярна социалистически декхараш тIанйцад шоашта еррригача бригадаша.

Еррригача коллективо чIоагIа хьинар тIадахийта болх барах дика толамаш даьхад. Нах бала цIеношн хьалдарна шера йола план ханал хьалха кхоачашъяьй.

Грозненски химически завода болхлошта 4181 квадратни метар цIеношн хьалдаьд, планах 4090 квадратни метр мара хьадде ца дезача.

Итт бетта хьалдаьд хIаране чу 12 квартира йолаш дола 10 цIеношн, магазин а 22 квартира а йолаш дола цхьа цIа. Декабрь бетта химикашта кхы а хьалдергда 22 квартира йола цхьа цIеношн берий беш. Лаккара къахьегама хьокхамаш даьхад нов. В. А. Бургунтинов бригадир волча плотникий бригадо. Цу бригадо ший балха боарамаш 180 процент кхоачашду.

Нов. Н. К. Димов жерте латтача каменщикий бригадо, юкъера лаьрхIача, бетта йола заданеш 183 процент кхоачашъю.

Коллектива юкъе иштта дикала цIи хеза я нов. Л. З. Кузнецова плотникий бригадеи нов. П. В. Рогожинай штукатурий бригадеи. Цар гIирсаш хьалдара балхаш 5—6 ди хьалха доах йисте графиках даха дезачул.

Участкан дуккхача болхлоша шоай ярел совгIа кхыйола говзалаш а Iомаю. Иштта, Попова а Дзюбай а бригадай штукатураша плиточникий говзал Iомаяьй. Нн. Бургунтиновеи Кузнецовеи Переловичеи плотникий бригадаша Iомадаьд паркет юлнлга, аьшка бетона лагIай монтаж е. Нов. Кузьминова штукатурий бригадо хIанз кхоалагIа каменщикий говзал Iомаяьй.

Участке чIоагIа къовсам баьржаь коммунистически къахьегама бригадан сийлен цIи якхарна. Нн. Кузнецова, Рогожинай, Попова, Кузьминова, Дзюбай, иштта кхыча бригадай коллективаша шоашта тIанйцад коммунистически хьисане болх бе а баха а, гIирсаш сиха а дика а хьалделга.

Ремонт яь йоахаргья механизмаш

Дика ялат кхедарна жерттера дакъа лоацаш я тракторашь юртбоахаман механизмаш. Ший ханнахьа а дика кийчъяь а механизмаш хиларца мара вIаштIехьдаргдац бокъонца агротехнически бокъонаша яхача бесса ялат дIадувлга, цунна эша гIулакх делга, ший ханнахьа из чуэцилга.

Из гIулакх дика довзаш боаггIача тайпара техниканна ремонт яра болх дIаьхоши механизатораш дукха ба республике. Царех ба Наьсарен районера дукхагIа бола механизаторашь а. Иштта, «Назрановски» совхоза Аьлти-юртарча отделенен 4-ча тракторни бригадан механизатораша (бригадир нов. Мясников, бригадира помощник нов. Албогачиев), планах ремонт с езача 12 тракторах ялх ремонт яь яьккхай, тоаяьйоалаш латт кхы шиъ, IаьIта вож йиъ трактор укх деношка тоае йолалургйолаш я.

Из бригада совхозе дикагIа лоархIаш я. Белгалбаьнна дика болх беш ба ремонт еш бола трактористан: Мальсагов Исраил, Холуховев МухIажар, Токаев Муслим кхыбараш.

Царгара хьокхам эца мегаргболаш болх бу Оздоев Аюп бригадир волча Эккаж-Къонгий юртарча 5-ча бригадан механизатораша. Тоае езаш йолча 8 тракторах шиъ йистеяьннеи йиъ укх деношка йоалаши я, хIаьта вож шиъ отделене балхаш деш я мастерскера моттиг мукъаяллалца. Укх деношка тоае йолалургья уж а. Дика болх бу цу бригадан трактористаша А. Торшхоевс, А. Албогачиевс, М. Цечоевс.

— Оаха дош деннад йоах,—бригадира нов. Оздоевс, — партен XXI съезда сийна социалистически яхь а йоаржаьь керда шу долалуча денга 31 декабрга еррига техника тоаяь яккха.

Механизатораш хаддаза мастерске болх беш а, балха цхьа барт болаш а ба.

ССКП XXI-ча съезда сийна социалистически яхье а этта юртбоахаман техника тоае болабеннаб «Октября 40 шу» яхача совхоза Долакха-юртарча отделенен механизатораш а. Хьалха латташ я Кулбужев Къашболат бригадир вола 1-гIа тракторни бригада. Дика болх бу ремонт еш волча тракториста Шаухалов Салмана.

Болх тIехьатетташ, еррригача районна болх хьалхарчарна нийсса дIа ца бохийташ бригадаш а я районе. Масала: «Назрановски» совхоза СурхотIарча отделенен 3 трактор мара яц ремонте латташ. Цу отделенерча 8—9-чеи бригадай бригадираша нн. Аушев Мураден Эсмурзиев Джабраилеи е еззача тайпара терко йиц механизмаш тоаяра. Иштта я Яндарерча отделенен 1-гIа тракторни бригада а (бригадир н. Галаев) «Октября 40 шу» яхача совхоза Наьсар-Кертерча отделенен тракторни бригадаш а (бригадираш нн. Газгиреви Джандыгови). Цу бригадаша кхыметтел цхьан трактора а яьяц ремонт.

Юртбоахаман механизмаш мел лоархIам болаш я, уж тоаеннеи дика болх беши хилар мишта деза да, цар болх вIаштIехьа ца хилар мел бехтокхаме да а уйла еш бац уж бригадираш а, цхьабола механизатораш а кулгалхой а.

Совхозий кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я цу балха керттера теркам тIа а бахийта, махулла сихагIа юртбоахаман машинаши тракторашь сихагIа тоаяь яха. Цо Iалашдергда тIадоагIача шера дика хьийкъа ялат кхеделга.

Д. ХАКИМОВ.

Дика доладаь гIулакх

1959—1965 шера СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара йолча контрольни цифрех лаьца нов. Н. С. Хрущевс XXI-ча съезде ергIолча доклада тезисаш ювцаш районна колхозашка а предприятешка а Первомайски культуран отделои, (отдела заведующи нов. Тутаев) ВЛКСМ райкомои (комсомола райкома секретарь нов. Максимов) доладаь гIулакх чIоагIа дика лархIа мегаргдолаш да. Цу организацей болхлоша колхозашка дIа а ухаш «Устни журнал» яха сайренаш вIашагI а ехкаш тезисий чулоацамах дIакхетабу колхозникаш. Цу гайпара сайренаш хиннай «Дружба» яхача колхозе. Цига бокъонца колхозникаш ворхI шера вай мехка а районе а хургдолча хувцамех дIакхетабеш къамаьлаш даьд культуран отделен, комсомола райкомен болхлоша. Сайрийстейоалаш колхоза боахам ворхI шера дегIабоалабара лаьрхIа йола перспективни планн, из план кхоачашъеш юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латта декхараши дувцаш къамаьлаш даьд колхоза председателе Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета депутата нов. Тачиевс. ЧIоагIа колхозникаш рабза боллаш чакхъяьннай из сайре.

Первомайски хьуна участке укх деношка хьалъяьча кердача клубе вIашагIъеллача «Устни журнал» яхача сайрене вIашагIкхийттабар дукха комсомольцаши, кагирхойн. Участке берригa болх лелабераш уж ба. Иштта сайрене баьккхабар къаьь шера а кхы дукхагIча хана а участке болх баь ветеранаш а. Советски къахьегамхой ворхI шера кхоачашде деза декхараш дувцаш къамаьлаш дир нн. Боковс, Тутаевс, Матиевс, хьуна участкан техноруК, комсомола комитета секретара, къонача инженеро Рябово. Цар шоай къамаьлашца белгалдаьккхад хьуна участкан ворхI шера хьалхашка латта декхараш а уж декхараш кхоачашдеш, комсомольцийн кагирхойн шоай болх мишта вIашагIболла беза дувцаш.

Иштта дика чакхъяьннай районе цIагIа районерча кагирхошта вIашагIъелла сайре. Цига Н. С. Хрущевс XXI-ча съезде ергIолча доклада тезисаш ювцаш къамаьлаш даьд нов. Тутаевси, Матиевси. 1959—1965 шерара Первомайски района перспективни план а из план кхоачашничча дегIабоагIаргбола района юртбоахам а бувцаш къамаьл даьд района юрта боахама инспекцен керттерча агронома нов. Яковлевс а кхыбараша а.

Первомайски районе культотдело а комсомола райкомо а къахьегамхошта юкъе XXI-ча съезде Н. С. Хрущевс ергIолча доклада тезисий чулоацам бувцаш «Устни журнал» яха сайренаш еш дIадоладаь гIулакх вай республикан колхозашка, совхозашка, промышленни предприятешка партийнии, профсоюзнии, комсомольскии организацеша дIадоаржаде мегаргдолаш дика гIулакх да.

Д. КОНСТАНТИНОВ.

160—180 процент кхоачашъю план

Шийтта шера Казахстане шахте болх беш хиннав нов. Мальсагов Батарбик. Ше Кавказе цIавена цхи ди далалехьа Грознерча литейно-механически заводе балха вахар из. Цига Iомайир цо обрубщика говзал. Батарбика ший гIулакх дика довз, цулухьа балхах дика ка йоалаш ва из. Іуйрийна цехе хьа а вена из ший моттиге дIаэттача, цхьа минут а ца йоаеш, чуйнна къахьегаш хул из.

Партен XXI-ча съезда сийна завода коллективо керда декхараш тIанйцача хана, социалистически яхье а ваьнна, ший къахьегама овсарле аййир Мальсаговс. Юкъера лаьрхIача бетта йоагIа норма 160—180 процент кхоачашъю цо. Лоаладаьча аьшкаш формаш чу хьаьь оатхалаш чIоагIъеннечул тIехьагIа, отделочни станока тIа шаьр а еш, тоаю цо. Батарбика тоаяьча оатхалашта юкъе вIалла а брак хилац.

— Болх бешшехьа слесара говзал Iомаеш ва со, — йоах Мальсаговс.— Цул совгIа юрта боахама институте заочни деша ваха уйла йолаш а из

Цо лерхIараш цунга кхоачашдулургхиларах теша мегаргва, хIана аьлча, ший къонача низах бIубенна ва из.

С. ЧАХКИЕВ.

Редактора зам.
Дж. ХАМАТХАНОВ.

1958 шера 20-ча деп 31-ча декабре кхаччалца

г. Грозен Центральни рынкеи кхыча ранкашкеи хургьа

КЕРДАЧА ШЕРАГА ХЬАЙИЙЛА БАЗАР

Кердача шерага хьайийлача базар тIа шортта дохкаш хургда промышленни, продовольственни товараш, юртбоахама продукташ.

Кердача шерага хьайийлача базарда дакъа лоацаш йолча колхозаштен колхозникаштен хьалхарча аргIах дIалургья мах бу моттигаш, тарзаш, торгови инвентарь, спецодежда, юртбоахама продукташ лорае моттигаш.

Базар тIа болх беш я чайнеш, буфеташ, бытовой мастерскеш, справкай стол.

Гор. Грозен колхозни рынкай Управленес тIахьех НГIАССР-а районий еррига колхозаши колхозникаши Кердача шерага хьайийлача базаре дакъа лаца, шортта юртбоахама продукташ хьа а ена.

МАРША ДОАГIАЛДА ШО, ДЕЗА НОВКЪОСТИИ!

Іалашбергба вай мехкдаьттан Грознен къахьегамхой дикача юртбоахама продукташца!

Грозненн колхозни рынкай Управлени.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатр

Йоккха зал — «Жених для Лауры».

Долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — «Жених для Лауры».

Долалу 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 2. — «Жених для Лауры».

Долалу 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

ЗIамига зал № 3 — «Дело было в Пенькове».

Долалу 9.15, 1.15, 5.15, 10.

«Неоконченная повесть».

Долалу 11.15, 3.15, 8.15.

«Родина» яхача кинотеатре

«Жених для Лауры».

Долалу 8.30, 10.25, 12.20, 2.15, 4.10, 6.05, 8, 9.50.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора—2-41-23, редактора зам.—2-07-01, партийни вахарен письчойн отделий — 2-25-72, корректорске — 2-30-91.

СФ03404. 1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, Грозный, Революцен проспект, 80/3. Заказ № 7905